...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гараба.

БУРЯАД ҮНЭН

№ 192 (11790)
1968 оной
августын 16,
пятница

сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...ТАН ШАРА ШЭНИИСЭ—ГҮРЭНЭЙ АМБААРТА

...ДЭРҺӨӨ ҮДЭРТЭ

...ТРОПАВЛОВКА. (Теле...абтаба). Зэдын таряа...табан жэлэй гурбадахи ...ургаса хуряажа эхилбэ. ...хэдэн хоногой турша...аймагай колхоз, совхозууд...мянгаад гектар таряан ...ажа, баал болгон зу...гдаба. Хатаһан баал суг...сохижо эхилбэ. Түрүү...400 гектарай таряан ху...ажа, таба мянга шахуу ...р шэниисэ ажахынуудай ...дээрэ оруулагдаба.

...нэй орденто Борьёогой совхоз аймаг соогоо түрүүлэн, шэнэ ургасаяа гүрэндөө тушаажа захалаа. Иигэжэ гүрэнэй амбаарта үрэжэлтэ талын 1200 центнер аржагар шара шэниисэ адхагдаад байна. Таряа тушаалга үдэрһөө үдэртэ эршэ орожо байнхай.

Мүнөө үедэ үбһэ хуряалгын хүдэлмэри заашье һуларнагүй, улам эршэ ороно гэхэдэ болохо. Августын 12-ой байдалаар аймагай ажахынууд 101,2 мянган центнер үбһэ һүрилэнхэй, 14,7 мянган тонно силос даранхай байна. Августын түрүүшын 10 үдэрэй туршада аймаг дотор 82,5 центнер үбһэн абтаа. Энэмнай урдахи арбан хоногтой жэшээлхэдэ, 64,8 мянган центнерээр ехэ болоно.

Үбһэ таряанай һайн ургасын урманда аймагаймнай үргэн олон ажалшад ажалайнгаа эршэ хүсые улам зангидажа, хуряалгын али бүхы хүдэлмэриие хаһа саг соонь, эрхим шанартайгаар дүүргэхын хойноһоо оролдоно.

П. МАНЗАРОВ,
КПСС-эй райкомой секретарь.

ШЭНЭ УРГАСАҺАА—1856 ЦЕНТНЕР

УЛААН-ҮДЫН АЙМАГ. **Телефоноор абтаба).** «Советская Россия» колхоздо таряа хуряалга эхилһээр 3—4 хоноо. Энэ хугасаа соо комбайнернууд Е. Р. Алексеев, И. И. Китаев, В. К. Лющенко, И. С. Китаев гэгшэд Хёлго гэжэ газарта 138 гектарай таряа хадаба. Колхоз иигэжэ Суулгын бэлэдхэлэй пунктда 1856 центнер шэнэ ургасын таряа тушааба.

«Дружба» колхоздо таряа хуряалга баһал урагшатай ябана. Ажахы шэнэ ургасаһаа 500 гаран центнер таряа тушаагаа. Илангаяа комбайнер М. И. Савельевэй бүлэгэй механизаторнууд ажалдаа шалгарна. Энэ бүлэгэй комбайнер Б. И. Наумов 28 гектар хуряажа, 220 центнер шэниисэ сохибо.

Эдэ колхозуудай механизаторнууд таряагаа саг болзор соонь хуряажа дүүргэхын тулада ажалаа зохидоор эмхидхэнэ. Комбайнер бүхэн халаанайнгаа даабариие үлүүлэн дүүргэхые, техникээ бүтээсэтэйгээр ашаглахые оролдоно.

И. ЩЕГЛАЕВ.

НЭГЭШЬЕ ХОНИ ҺУБАЙРУУЛХАГҮЙГӨӨР

Зунай һүүл һара гаража, хонишодой хүдэлмэридэ ушөө нэгэ харюусалга ехэтэй хаһа — хонидые үрэжүүлгэ захалба. Энэ шухала кампаниие хабарай тарилгатай жэшэжэ сэгнэдэгынь буруу бэшэ.

Республикын түрүү хонишод, түрүү ажахынууд энэ сагые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтажа, нарин һайнаар, зоотехническэ эрилтын ёһоор үнгэргэдэг заншалтай. Яруунын совхозой суута хонишон Цыдып Бадмаев, Хориин бэрхэ хонишон Ойдоп Тагаров, Баргажанай баатар гэлсүүлдэг Шалсама Цыремпилова, Зэдын солото хонишод Цырендаша Дуринов, Николай Гомбоев болон бусад зундаа хонидоо һайнаар бэлшээжэ, үрэжүүлэгдэхэ хаһынь ерэхэдэ тобир тарган байлгадаг. Хүшэ тамир һайнтай хонидынь зэргэ ототой боложо, 30—40 хоногой туршада бүхыдөө үрэжүүлэгдэдэг юм. Тиигэжэ тэдэнэр жэл бури нэгэшье хони һубайруулангүй, олон хонидые эхирлүүлжэ гарадаг гээшэ.

Хэды тиимэ һаань, республикын олохон ажахынуудта хони үсхэбэрилгэ хангалтагүйгөөр эрхилэгдэнэ. Жэлһээ жэлдэ олон хонид һубайрна, нооһониинь биратай дээшэлнэгүй, нэгэл хэмдээ байһаар. Туранхай хонидһоо үлбэр өөдэгүй түл гаража, олоороо гарзада ородогынь мэдээжэ.

Байгша ондошье ехээр һайжарһан юумэ байхагүй. Үнгэрһэн долоон һарын туршада республикын колхоз, совхозуудай зуун хонин бүриһөө оройдоо 74 хурьган абтаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 7 хурьган үсөөн гараа. Тэрэ саанаа абтаһан хурьгадай аяар 11 процентнь гарзалаа бшуу. Тиигэжэ зуун хонин бүриһөө миил 66 хурьган түлжүүлэгдэһэн болоно.

Зарим аймагууд, ажахынуудта бүришье бирагүй. Жэшээнь, хонёор, баян Хэжэнгын аймагай совхозууд зуун хонин бүриһөө миил 57 хурьга томо болгоһон байна. Тэрэшэлэн Зэдын, Баргажанай аймагуудай ажахынууд хэжэнгынхидһээ холо ошоогүй.

Нооһонойшье гараса энэ жэл доошолоо. Хэрбээ нёдондо Улаан-Үдын, Түнхэнэй аймагуудай ажахынуудай хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,1—3 килограмм нооһо абаһан байбалнь; мүнөө жэл нэгэшье аймаг энэ хэмжээндэ хүрэжэ шадаагүй. Бүхыдөө республикын колхоз, совхозууд хонин бүриһөө миил 2,4 нилограмм нооһо хайшалжа, хамтадаа 1500 гаран центнер нооһон нёдондонойхиһоо багаар абтаа бшуу. Тиигэжэ гүрэндэ нооһо тушааха, худалдаха түсэбөө дүүргэхэнь зарим аймагта бэрхэтэй болоод байна.

Тэзд эдэ дутагдалнуудай, хангалтагүй үрэ дүнгүүдэй гол шалтагаануудынь юуб? Тэдэнэй нэгэниинь—хонидые үрэжүүлхэ кампани муугаар эмхидхэһэн ушар болоно.

Урда жэлнүүдэй байдалһаа харахада, олохон газарта хонид энэ үедэ туранхай байжа, зэргэ һайнаар үрэжүүлэгдэдэггүй. Мүн колхоз, совхозуудай зоотехнигүүдэй, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдэй өөһэдынгөө хэрэгтэ харюусалга багатайгаар, хайша хэрэгээр хандаһанһаа, эрилтэ багаар табиһан дээрэһээ олон газарта хусанууд һүрэг соо һула табигдадаг байшоо. Тэдэнь үүлтэрээрээшье, нооһонойнгоо гарасаар, шанараараашье зоотехническэ эрилтэдэ хүрэхэгүй байба.

Искусственна үрэжүүлгэ хэхэ гурим олон отарануудта наринаар баримталагданагүй. Хонин бүхэниие суудхэдэж хоёр удаа үрэжүүлхэ, пунктаа ариг сэбэр байлгаха, үрэжүүлхынгээ урда тээ үрын шанарые шалгаха гэхэ мэтэ эрилтэнүүд тоогдодоггүй муутай. Тэрэшэлэн үрэжүүлгын хаһада хусанууд һайса бэлдэгдэнэгүй, олохониинь туранхай байдаг. Мүн техник-үрэжүүлэгшэд дуталдажа, зарим газарта шадабари багатай хүнүүд табигдана.

Энэ жэлэй үрэжүүлгэ ямар бэлэдхэлтэйгээр угтагдаад, хэр урагшатайгаар ябажа байна гээшэб? Шадабаритай бэрхэ хонишод, һайн мэргэжэлтэдтэй ажахынууд энэ шухала кампанидаа урдынхидаал адли хамнажатайгаар бэлдээд, үрэжүүлгэеэ гуримтайгаар ябуулжа байна. Жэшээнь, Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз эхэ хонидоо гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулаад, мүнөө тэдэнээ тобир тарган болгонхой, түлэг үрэжүүлжэ байнхай. Искусственна үрэжүүлгынь пунктнууд зохидоор түхеэрэгдэнхэй, бүхы хэрэгсэлнүүдээр хангагданхай. Пункт бүхэндэ шадабаритай бэрхэ техник-үрэжүүлэгшэд ажаллана. Тиин тэдэнэр колхозойнгоо бүхы хонидые дүшэн хоногой туршада үрэжүүлжэ дүүргэхээр хараална.

Тиигэбэшье энэ шухала хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон ушарна, урдын алдуу эндүүнүүд дабтагдана. Шалгалта хээд үзэхэдэ, олон отарануудта эхэ хонид һулабхюу, искусственна үрэжүүлгын пунктнууд хэрэгсэлнүүдээр дутамаг, хусануудынь һайса бэлдэгдээгүй гэжэ элирүүлэгдээ. Хяагтын аймагай «Заря» колхозой, Хяагтын, Ехэ-Нугын совхозуудай хурьгадынь һая болотор эхэтээ суг ябажа, эхэ хонидынь тамираар һула байшоо. Искусственна үрэжүүлгын пунктнуудта шэл амһартанууд дуталдана.

Мухар-Шэбэрэй аймагай искусственна үрэжүүлгын станциин хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй гэмээр үрэ үгэхэ хусануудынь туранхай, муу байшоо. Мүнөөшье тэдэнь зоотехническэ нормын ёһоор эдеэлүүлэгдэнэгүй. Иимэрхүү байдал бусад зарим станцинуудта, ажахынуудта үзэгдэнэ.

Республикын колхоз, совхозуудай гол баялиг — хонидые үсхэбэрилгэдэ, тэдэнэй үүлтэр һайжаруулгада иимэ хайша хэрэгээр хандажа болохогүй. Аймагуудай партийна, соведэй, хүдөө ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хони үрэжүүлгын хүдэлмэриие үдэр бүриингөө хиналта доро абажа, бии байгаа дутагдалнуудые дары усадхаха хэмжээ абаха болоно. Тиихэдээ хонидой хүшэ тамир һайжаруулха, искусственна үрэжүүлгын пунктнуудые хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангаха, пункт бүхэндэ шадабаритай бэрхэ техник-үрэжүүлэгшэдые томилхо асуудалнуудта гол анхаралаа табиха ушартай. Отара бүхэнэй хонидые 30—35 үдэрэй туршада үрэжүүлжэ дүүргэхэ шухала.

Ерэхэ жэлдэ нэгэшье хониной һубайрхагүйгөөр үрэжүүлгэеэ үнгэргэхэ гээшэ зооветеринарна мэргэжэлтэ бүхэнэй, хонишон бүхэнэй арюун уялга мүн.

...МҮРЫСӨӨНЭЙ ОХИН ДУНДУУР

...нөө жэлдэ ногоон һайнаар ...а, Баргажанай аймагай Ле...нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд ...нхай. Ниитынгээ малда ...һаа ехээр үбһэ тэжээл ...эхэ зорилго урдаа табиһан ...лхозой ажалшад эршэмтэй...ажаллажа байна.

...уулиин эдир залуу хүбүүд, ...ад, артелиин ажалшад үглөө...ранһаа үдэшэ орой болотор ...ногоо сабшажа, хатаһан үб...һүрилэн сомоно.

...улэй мэдээнэй ёһоор, ма...колхозой ажалшад бүхы дээ...10.000 центнер үбһэ тэжээл ...гаад байна. 21 звеногой дундаһаа Гарма Баянаевай хүтэлбэрилдэг звеногойхид 1227 центнер һайн шанартай үбһэ тэжээл бэлдэжэ, нэгэдэхи һуурида гараба. Дондок Тыхеевэй хүтэлбэрилдэг звеногойхид 1070 центнер, Цыден Цыремпиловэй звеногойхид 1015 центнер һайн шанартай үбһэ тэжээл бэлдэжэ, удаадахи һууринуудые эзэлһэн байна.

Бүри ехэ үбһэ тэжээл бэлдэхэ зорилго урдаа табиһан манай колхозой ажалшад дундаа мүрысэжэ, үдэр бүри амжалтануудые түйлана.

К. ЦЫБЕНОВ,
Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бухгалтер.

ШАЛГАРБА

...спублика дотороо дэлгэрһэн ...шодой мүрысөөндэ Бэшүүрэй ...тай олон хонишод хабаадал...ехэ амжалта түйлаба. Жэ...хэдэ, «Победа» колхозой хо...В. С. Плюснин 347 хуса ...ногоон дээрэ адуулжа, тол...бүриһөөнь 7 килограмм нооһо ...алаа. Мүн энэ ажахын аха...хонишон Д. Е. Сидоровэй ...дэг бригадынхид зуун эхэ хонин бүриһөө 101 хурьга абажа, хурьгадайнгаа түс бүриинь шагнүүриие илгагдаха үедэнь 21,7 килограммтай болгоо. Тэрэшэлэн «Рассвет» колхозой ахалагша хонишон К. Р. Савельев, Бэшүүрэй совхозой хонишод Н. Б. Цырендоржиев, Б. Д. Дамбаев гэгшэд мүрысөөндэ шалгаралсаа.

Г. ГРОМОВ.

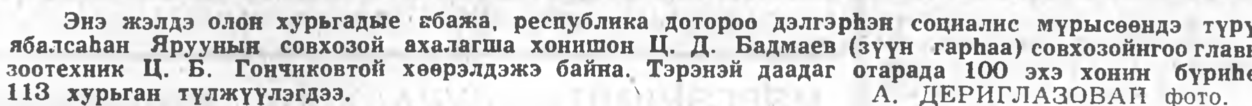

Энэ жэлдэ олон хурьгадые абажа, республика дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү ябалсаһан Яруунын совхозой ахалагша хонишон Ц. Д. Бадмаев (зүүн гарһаа) совхозойнгоо главна зоотехник Ц. Б. Гончиковтой хөөрэлдэжэ байна. Тэрэнэй даадаг отарада 100 эхэ хонин бүриһөө 113 хурьган түлжүүлэгдээ. А. ДЕРИГЛАЗОВАЙ фото.

...УКЦИОНҺОО ҺАЙН МАЛ ШЭЛЭГТЫ

Августын 18-да Ново-Селенгинск тосхондо ...үүлтэртэ мал харуулха аукцион үнгэргэгдэхэнь

...эндэ симментал үүлтэрэй ...мал: хамта 170 шахуу эрэ, ...хашарагууд табигдахаар ха...гдаа. Аукциондо асарагдаһан ...агууд барандаа дээдэ клас...үүлтэр һайнтай мал юм. Энэ...комиссиин шалгалтаар аук...ндо эгээл һайн мал шэлэгдээ. ...лхэдэ, «Борец» гэдэг 016 ...ртой симментал үүлтэрэй дүр...н түлэй, 9 һаратай эрэ ха...308 килограмм татана. Тэ...гэдэхи класста оруулагдан... Энэ хашарагай эхэнь дүрбэ...жэлээ һаагдажа байдаг, 300 ...эй туршада 4560 килограмм һаагдадаг байгаа. «Символ» ... 0721 номерой симментал, ...рэй эрэ хашараг элитнэ ...ста оруулагдаа.

...нөө эндэ үнгэргэгдэхэ аук...до «Байкал» племхозһоо, ...гын туршалга-үйлэдбэрилгын ...һаа, Сэлэнгын аймагай ...Марксын, Ленинэй болон ...манэй, XX партсъездын нэ...тэ колхозуудһаа мал аса...ха. Тиигэбэшье, мүноо жэлэй аукциондо зарим ажахынуудһаа үсөөн мал табигдахань. Илангаяа Сэлэнгын Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь А. И. Чимитцыренов, главна зоотехник Г. С. Чебунин бэлэдхэлэй үедэ аукциондо табигдаха малаа муугаар харууһалжа, һайса таргалуулаагүй. Энэ ушарһаа 12 эрэ хашараг нэгэдэхи класста оробогүй. Гансахан энээнһээ хашараг бүхэниинь 600—700 түхэригөөр хямда сэнтэй болоҗо худалдагдаха байна бшуу. Бусад ондоошье ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэд энэ шухала хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаа.

Зарим дутагдалнуудай байгаашье һаа, мүнөө намар үнгэргэгдэхэ энэ аукциондо нёдондонойхиһоо һайн үүлтэрэй мал олон бии. Тэрээндэ республикымнай колхоз, совхозууд үргэноер хабаадажа, ажахынуудтаа үүлтэртэ эбэртэ бодо мал олоор худалдажа абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

А. БАЛДАЕВ,
Улаан-Үдын гүрэнэй племстанциин главна зоотехник.

ЭРХИМ АЖАЛААР АЛДАРШАНА

Һаяхан Ардасаанай леспромхоздо Москваһаа баяртай мэдээсэл абтаа. Леспромхозой коллектив байгша оной хоёрдохи кварталай дүнгөөр, модошодой дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, СССР-эй Ой модоной промышленностиин министерствын, профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта, хоёрдохи мүнгэн шанда хүртэбэ.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха зорилго түс леспромхозой хүдэлмэришэд урдаа табижа эршэмтэйгээр ажаллан, 6 һара соо 50 мянган кубометр эрхим шанартай модо бэлэдхэжэ гүрэндөө тушааба.

Түрүү леспромхозой хүдэлмэришэд хүсэ ехэтэй оньһон техникэ ажалдаа хэрэглэһэнэй ашаар, ажалайнгаа бүтээсэ 15—20 процентээр дээшэлүүлжэ продукциингаа өөрынь үнэ сэн горитойхоноор доошолуулжа шадаһан байна.

Һүүлэй үедэ түс леспромхозой хүдэлмэришэд Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинадта ута зангаарнь модо шэрэдэг болобо. Шэнэ арга хэрэглэһэнэй ашаар Ардасаанай леспромхозой хүдэлмэришэд 10 мянган түхэриг арьбалжа шадаа. Тиигэжэ хүдэлмэришэн бүхэн халаан соогоо 60 кубометр һайн шанартай модо отолдог болобо.

Модо бэлэдхэгшэдэй дундаһаа ажалаа һайн мэдэхэ дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд урган гараа. Тэдэнэй тоодо бага комплексно бригадын бригадирнууд Г. А. Ушаев, Д. В. Плюснин, Г. Н. Козлов, В. Ф. Меньшиков, А. Т. Прокутин гэгшэд ороно. Эдэнэр халаан бүриингөө даабариһаа гадуур 15—20 кубометр модо бэлэдхэжэ һайн амжалтануудые түйлана.

Модо шэрэдэг автомашинануудай жолоошод Гранин, Намбаров, Василенко, Марзуэлов халаан бүриингөө даабари 120—125 процент дүүргэжэ, нүхэдэйнгөө дундаһаа шалгаран гараба.

Ардасаанай леспромхозой хүдэлмэришэд ой модоной промышленностиин хүдэлмэришэдэй һайндэрые нэрэтэй солотойгоор угтажа, 9 һарын түсэбһөө гадуур 4 мянган кубометр һайн шанартай модо бэлэдхэхэ зорилго урдаа табяад, эршэтэйгээр ажаллажа байна.

И. ТЮРНЕВ.

Улаан-Үдын ТЭЦ-эй барилгын управлениин барилгашад өөрынгөө һайндэр амжалтатайгаар угтана. Энэ управлениин Дечун-гу гэгшын хүтэлбэрилдэг бригада социалис мүрысөөндэ ходол түрүүлэн ябадаг. Энэ бригадын шулуушан Татьяна Парамоновна Николаева халаан бүриингөө даабари 130—140 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Т. П. Николаева.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ЯАРАХААР САГ ТУЛАНХАЙ

Хяагтын аймагай ажалшадай ...тадуудай Соведэй 11-дэхи ...сси һаяхан болоҗо, тон шухала ...уудал зүбшэн хэлсэгдээ. «Таряа ...ряалгада бэлэдхэл ба ургаса ...ряалгын үедэ Соведүүдэй бэе...үүлхэ зорилгонууд» гэһэн элид...эл үйлэдбэриин управлениин на...льник В. Б. Базаров хэбэ. Урга...са хуряалгадаа аймагай ажахы...уудай хэр зэргээр бэлдэжэ бай...тухайда элидхэлшэ гол түлэб ...гтоо.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи ...лдэ Хяагтын аймаг соо бүхы...дөө 59 221 гектар газарта орооho...о, тэжээлэй ургамалнууд, тэрэ ...тоодо 31 614 гектар шэниисэ, та...гдаа юм. Мүнөө жэлдэ һайн ургаса хуряагдахаар хүлеэгдэнэ. Таряагаа богони болзорто, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряаха гээшэ мүнөөдэрэй шухалын шухала зорилго болонхой.

Гэбэшье таряа хуряалгадаа хүсэд бэлдээгүй байһаар.

Таряагаа гээлтэ хоролтодо оруулхагүй гэһэн уряа доро энэ жэлэй ургаса хуряалга үнгэрхэ ёһотой. Курганска областиин механизаторнуудай жэшээгээр комбайнуудаа полидо гаргахаһаа урид орооһоёо гээдэг нүхэ һүбэнүүдыень бүглэхэ тухай ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд ходо хэлсэдэг аал, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлнэгүй. Аймаг соонь 36 комбайнер дуталдана. Ондоо областьнуудһаа механизаторнуудай туһалхаяа ерэхые хүлеэгээд һуунгүй, нютагай Соведүүд, ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта хуряалгын агрегадуудые бүридүүлхэ яаралтай хэмжээ абаха зэргэтэй. Мүн улад зониие ургаса хуряалгада олоор хабаадуулхал, ажаһуудалайнь эрилтэ хэрэглэмжые һайнаар хангаха, орооһо, таряа урилтэ хоролтодо оруулхагүйн тула нарин хиналта хэхэ, депутадуудай постнуудые эмхидхэхэ гээшэ нютагай Соведүүдэй шухала зорилго болоно гэжэ элидхэл соо заагдаба.

Ажахынуудай олонхи хүтэлбэрилэгшэд таряа хуряалгын бэлэдхэлэй гансал техническэ таладань анхарал хандуулаад, харин гол шухала уялга — эмхидхэлэй хүдэлмэри тухайдаа мартана гэжэ элидхэлшэ шүүмжэлээ. Зарим ажахынуудта хуряалгын хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр, тааруу зүбөөр эмхидхэхэ түсэб табигдаагүй, машина, техникээ һайнаар ашаглаха маршрут хэгдээгүй байһаар. Нютагай Соведүүдшье (жэшээнь, Тамирай, Заринска) ургаса хуряалгын үедэ ямар хүдэлмэри ябуулха тухай түсэб дотороо хараалаагүй байна. Орооһо таряа гээлтэ хоролтодо оруулхагүйн, гутаахагүйн тула нарин хиналта бэелүүлхэ, энэ хэрэгтэ ажалшадые олоор хабаадуулха асуудалда нютагай Соведүүд анхаралаа ходо хандуулха ёһотой ха юм.

Агрегат бүхэн амяар амяараа загуунда орожо хүдэлхын орондо хэды хэдыгээрээ зэргэшэнэ, полиин заха булангаар тойроходоо таряанай баалнуудые гутаана. Үнгэрһэн жэл зарим ажахынуудта үзэгдэһэн эдэ дутуу дундануудые мүнөө дабтажа болохогүй. Хуряахатаяа хамта орооһо таряагаа һайнаар сэбэрлэжэ, гүрэндэ тушаахаһаа гадна, эртээнһээ үрэһэ хааха, эдеэ хоолой, малай тэжээлэй жаса байгуулха гээшэ шухала хэрэг болоно.

Аймагай Соведэй сесси таряа хуряалгын бэлэдхэлдэхи дутуу дундануудые дары усадхажа, шэнэ ургасаяа богонихон болзорто гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряаха гэһэн тусхай тогтоол гаргаа.

Д. ДУГАРОВ.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН ХЭР ЗЭРГЭ ЯБАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

1968 ОНОЙ АВГУСТЫН 12-ой МЭДЭЭН

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	үбһэн сабшалгаа	үбһэн бэлэдхэгдээ	силос даралгаа (тонно)	набшаһата тэжээл бэлэдхэгдээ (тонно)
Баргажанай	56	49	2825	36
Бэшүүрэй	81	95	3384	813
Зэдын	58	39	2356	368
Яруунын	69	53	2686	216
Баунтын	52	37	—	—
Загарайн	96	61	2609	116
Захааминай	56	41	10141	395
Кабанскын	80	65	48461	—
Прибайкалинн	67	63	17633	—
Хэжэнгын	59	51	12720	133
Хяагтын	69	63	3218	362
Мухар-Шэбэрэй	89	88	3815	708
Сэлэнгын	54	48	3926	—
Түнхэнэй	61	65	11721	309
Ахын	53	65	—	—
Улаан-Үдын	68	60	5399	344
Хориин	50	49	3647	—
Хойто-Байгалай	132	54	—	—

БАЙРА ДЭЭРЭЭ ЗОГСОhООР...

Мухар-Шэбэрэй аймаг хүдөө ажахынгаа туйлалтануудаар республика соогоо яhала суурхадаг аб даа. Аймагай ажахынуудай ажалшад жэл бүри баян ургаса ургуулдаг, hайн шанартай таряа гүрэндэ худалдадаг, hү, мяха, нооhо үйлэдбэрилгөөрөөшье түсэбөө дүүргэдэг гээшэ. Тиимэл hэн хойноо табан жэлэй түсэбүүдые болзорhоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулха зэргэтэй ха юм.

Гэхэ зуура хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ талаар туйлалтануудынь үшөөл hанаhанда хүрэнэгүй. Аймагайнгаа хүдөө ажахые түргэн гүйсэтэйгөөр хүгжөөхэ али бүхы арга боломжонууд хүсэд хэрэглэгдэнэгүй гэхэдэ болохо.

Жэшээнь, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ, гүрэндэ худалдалга дээшэлhэн шэнгил аад, республикын туйлалтын тоо, баримтануудhаа hуралгүй доошоо байна бшуу. Ондоогоор хэлэхэдэ, аймагай ажахынууд нэгэл газартаа, байра дээрээл hайбарлана.

Мухар-Шэбэрэй аймагые республикымнай тарягаар баян нютаг, механизатор, полеводуудыень ёhотой тарияшад гэжэ нэрлэдэг. Нээрээшье, эндэхидэй тарияа ургуулжа шададаг байhаниинь арсашагүй. Зүгөөр гектарhаа 12—12,5 центнерhээ дээшэ ороо-hо абахаяа болинтоо. Хүдөө ажахын бэшэшье культурануудай ургаса ехэ бэшэ. Жэшээнь, хартаабхын ургаса дунда зэргээр гектарай 52, овощ—100—120, кукуруза — 90, силосэй ногоон 50—50 центнер лэ хүрэтэр абтана. Тиихэдэ, үбhэ хуряалгаар гектарай арбан центнерhээ дээшэ гаранагүй.

Эдэ бүхы аалидалгануудай ушар шалтагааниинь юунhээб гэбэл, аймаг дотор наукын заабари hургаалнууд сагнэгдэнэгүй. Түрүү дүй дуршэлнүүд тоогдоногүй гээшэ бээзэ. Колхоз, совхозуудай сабшалан, тарялан дээгүүр минеральна болон органическа үтэгжүүлгэ багаар хэгдэнэ. Нэгэшье ажахыда агротехническэ түсэб табигдадаггүй байна. Аймагай газар дайда уhаар яhала элбэг. Теэд уhалууриин газарнууд юундэшьеб үргэдхэгдэнэгүй. Мүн хүдөө ажахын оньhон техникын хүсые ашаглалга тон бирагүй. Бодоод үзэе: 1967 ондо нэгэ трактор дунда зэргээр оройдоо 455 гектар газар элдүүрилээ. 1962 ондо 568 гектар байгаа юумэл! Тон тиимээр комбайнай хүсэ ашаглалга доошолоо. (304 гектарhаа 244 хүрэтэр). Гэхэтэй хамта 1967 ондо аймаг дотор комбайнуудай тоо 1962 онойхиhоо 20 процентээр дээшэлhэн байха юм!

Нийтын мал үсхэбэрилгэ баhал бирагүй. Мал адууhанай ашаг шэмэнь нэмэнэгүй, харин хороно. Эхэ малай hубайралга ажахынуудые hайсахан лэ гарзада оруулна. Үшөө хажуугаарнь мал үхэжэ гарзална. hүүлэй үедэ хониной нооhо хайшалалга болон түл абалга доошолоо.

КПСС-эй райкомой аймгүйсэдком болон үйлэдбэриин управлени хүдөө ажахые хүгжөөлгын хэрэгые бодотоор хүтэлбэрилдэг hаань, дээрэ дурсагдаhан дутагдалнууд үсөөн байха бэлэй. Илангаяа үйлэдбэриин управлениин ахалагша мэргэжэлтэд малшадта тодорхой туhаламжа үзүүлхын орондо элдэб мэдээнүүдые, тоосоонуудые суглуулжа, зарлиг, ноёрхолгонуудые саарhан дээгүүр «мухарюулжал» hуудаг юм хаш.

Хүдөө ажахын ажалшадай урда табигдаhан зорилгонуудые бэелүүлхын тула партийно-политическэ хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэлгэ удха шанартай. Гэбэшье олохон лэ колхоз, совхозуудай партийна эхин организацинууд, илангаяа бригада, отделениинүүдэй партийна бүлэгүүд hулабтар байна. Үнгэрхэдөө, партийна суглаанууд үсөөн зарлагдадаг. «Знамя Ленина», «Забайкалец», «Коммунизм» колхозуудай, Суулгын болон «Эрдэм» совхозуудай партийна организацинууд социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ, дутуу дундануудаа усадхаха хэрэгтэ ажалшадай арга шадабарие элсүүлнэгүй. Райкомой аппарадай хүдэлмэрилэгшэд баhал элдэб тогтоолну заабаринуудые саарhан дээ буулгажа тараахаhаа бэшэ тийна организацинуудта тодо туhаламжа үзүүлдэггүй.

hаяхан үнгэрhэн КПСС-эй комой пленум дээрэ эдэ асуудалнуудаар шангахан хө дөөн болоо. Дурсагдаhан дундануудые усадхаха тухай тоол пленум дээрэ абтаа. Эн нимэрхүү тогтоол түрүүшы абтажа байна бэшэ гэжэ тэмд лэхэ шухала. Гэбэшье КПС райкомой бюро, аймагай коммунистнар hайн хүсэлтэй тоолнуудаа саарhан дээрэнь хогүйн тула оролдожо, ажахын үйлэдбэрилгэ дээшэ хын түлөө тэмсэлдэ айм ажалшадые зоригжуулха бэз жэ найдая.

Г. ЩЕПИ

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДАЙ КУЛЬТУРНА ЭРИЛТЭ

Хүдөөгэй ажалшадай байдал hуудал жэл бүри баян боложо байна. Энээнтэй хамта эрдэм болбосоролынь дээшэлнэ. Энээниие Тохой гэжэ томо гэгшын hууринай жэшээ дээрэhээ харуулжа болоно.

Хамар Дабаанай бооридо, шахтёрнуудай город Гусиноозерскhоо холо бэшэ hуурижаhан энэ тосхондо 4000 гаран хүн ажаhуудаг юм. Эдэнэр ямаршуу ажалтай, мэргэжэлтэй хүнүүд бэ? Сэлэнгын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд, мэргэжэлтэд, «Сельхозтехникын», үрэ жэмэс ургуулдаг станциин, СПТУ-гай хүдэлмэрилэгшэд, дунда hургуулиин багшанар болон бусад эмхи зургаануудай ажалшад болоно. Ондоогоор хэлэхэдэ, Тохой hууринда иимэ бүридэлтэй зон ажаhууна гэбэл: Загастайн дунда hургуулида 950 hурагшад, үдэшын hургуулида 150 хүдэлмэришэн-залуушуул, СПТУ-дэ 200 хүн, 200 залуушуул техникумүүдтэ, курсануудта, дээдэ hургуулинуудта hурана. Гадна үнгэрэгшэ hуралсалай жэлдэ 200 гаран хүн политическэ гэгээрэлдэ хабаадуулагдаhан байгаа. Иигээд харахада, hууринай хүн зоной хахадынь шахуу hуралсана гээшэ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин гол шухала мэргэжэлтэд, механизаторнуудhаа гадна, индустриальна мэргэжэлтэд: токарьнууд, слесарьнууд, электротехнигүүд, мотористнууд, наладчигууд, шофернууд болон бусад бии болонхой.

Колхознигууд, хүдэлмэришэд, хүдөөгэй интеллигенци томо hайн байшангуудта ажаhуудаг. Олон гэрнүүдтэнь уhаар дулаасуулдаг түхеэрэлгэ табигдаhан. Тохой тосхоной айлнуудай хахадынь телевизортэй болонхой. Мотоциклтай, мотороллертой хүнүүд захаhаа, «Москвич», «Запорожец» машинатаншье яhала олон даа. Энэ томо тосхон электрын гэрэлтэй, айл бүхэн радиотой.

Эндэ хоёр клуб—хүдөөгэй соёлой байшан, профсоюзай клуб, дүрбэн библиотекэ (хүдөөгэй, профсоюзай, дунда hургуулиин, СПТУ-гай) бии. Соёлой байшан профсоюзай клуб хоёрой дэргэдэ киноустановконууд хүдэлжэ байдаг.

Ажалшадай байдал hуудалай hайжархатай хамта хүн зоной культурна эрилтэ дээшэлнэ. Энэ hууринай гуша хүрөөгүй хүн зон бултадаа найман жэлэй, дунда эрдэмтэй болонхой. Загастайн дунда hургуулида, үдэшын hургуулида мянга гаран hурагшад, тэрэ тоодо ехэ наhатан hуража байнхай. 70 гаран багшанар эдээниие hургана. Эдэнэй олонхинь Загастайн дунда hургуули дүүргэгшэд юм. Жэшээнь, Буряадай АССР-эй габьяата багшанар Р. Ц. Найданов, Д. Р. Очиров, Б. А. Раднаев болон бусад эдээнэй тоодо ороно. Загастайн дунда hургуули, үдэшын hургуули дүүргэгшэд ороной дээдэ hургуулинуудые дүүргэмсээрээ түрэhэн нютагаа бусадаг заншалтай. Энэ hууринда хүдэлжэ байдаг залуушуул—колхознигууд, хүдэлмэришэд бултадаа найман жэлэй, дунда эрдэмтэй, дүршэл hайнтай мэргэжэлтэд юм. Эдэнэр трактористаар, комбайнёроор, наладчигуудаар, токарёор, слесареэр болон бусад мэргэжэлээр хүдэлжэ байдаг. Манай hууринай ганса залуушуул бэшэ, мүн наhатайшуулшье эрдэмээ дээшэлүүлхые бултадаа хүсэдэг болонхой. Колхозой дарханаар хүдэлжэ байhан Д. Г. Санжицибиков энэ жэлдэ үдэшын дунда hургуули дүүргэhэн аттестат абаба. Үрэ жэмэсэй станциин тракторист, 40 гаран наhатай Василий Аверин, колхозой хонишон Ольга Бадмаева (гурбан үхибүүдтэй) гэгшэд 11-дэхи класста оробо. Иигэжэ наhатайшаг болоодшье хүнүүд үдэшын hургуулида hурана бшуу.

Энээнтэй хамта библиотекэнүүдэй уншагшадай тоо олошорhон, кинодо олоор ябадаг болоhон, мүн соёлой эмхи зургаануудай хэмжээ ябуулгануудта олоор хабаададаг болоhониинь гайхалтай бэшэ. Мүн газетэ, журнал захилгада ехэ хубилалта болонхой. Эндэхи ажалшадай 2349-ниинь хэблэл захижа уншана. Эдэнэй мянга гараниинь элдэб янзын политическэ, уран зохёолой, эрдэм техникын журналнуудые захинхай. Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, Тохой нютагаймнай эрдэм болбосоролой улам дээшэлжэ байhые гэршэлнэ. Илангаяа эрдэм техникын hонинууд, соёл гэгээрэлэй хүгжэлтэ хүн зониие ехээр hонирхуулна. Нүгөө талаhаа хүдөө нютагуудай ажалшадай культурын дээшэлжэ байhые эдэ баримтанууд гэршэлнэ: хүдөөгэй залуушуул, дунда hургуулиин hурагшад, колхознигууд уран hайханай самодеятельностьдэ олоороо хабаадана. Соёлой элдэб харалгануудта дунда hургуулиингиье, колхозойшье уран hайханайхид хододоо түрүү hуури эзэлдэгынь гайхалтай бэшэ.

Эдэ бүгэдые юундэ иимэ ехээр харуулнабши гэхэдэ, зарим ушарта бидэнэр, соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэд, политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа зарим ушарта эдэ бүгэдые хараадаа абадаггүй байнабди. Информаци дамжуулдаг хэрэгсэлнүүд—радио, телевизор, газетэ, журналнууд захаhаа олон болоо. Дэлхэй дээрэ, орон дотор боложо байhан hүүлшын hонинуудые шагнаhан хүнүүдтэ лекци уншахадаа эдээниие дахин дабтаад, хүнүүдые хашарааха ушар болодоггүй гэхын аргагүй. Сэхынь хэлэхэдэ, иимэ юумэн тохёолдодог гээшэ. Лекторнүүдэй уншадаг зарим лекцинүүд, агитаторнуудай хэдэг хөөрэлдөөнүүдэй зариман калирхай, хүнгэн удхатай, ёhын тэдысэ ормоглогдоhон байдаг. Нюуса нөөсэгүй заримандаа лекци, элидхэл хэгдээ гээд лэ түсэб дээрэ тэмдэглэхын тэдыдэ юумэн орбойлгогдодог aаб даа. Нэгээр хэлэхэдэ, лектор зал хоёр хоорондоо үгэеэ ойлголсожо шадахагүй — иимэ таарамжагүй ушар тохёолдодог гэжэ мэдэрхэ ёhотойбди. Үшөө нэгэ иимэ ушар тохёолдодог: ниитэ-политическэ, түүхэдэ хабаатай гү, али теориин асуудалаар уншагдаhан лекцинүүдтэ хүнүүд тиимэ олоороо ерэдэггүй. Иимэ лекцинүүдэй муугаар уншагдадаг дээрэhээ бэшэ, харин хүнүүд эдэ темэнүүдые шагнажа hураагүй байна. Нүгөө талаhаа—хүнүүдэй марксистско-ленинскэ эрдэмэй хэмжээе харуулна гээшэ аaб даа. Тиихэдэ, уласхоорондын хэрэг үйлэнүүд, энэ асуудалаар уншагдаhан лекцинүүд хүнүүдэй анхарал татадаг, hонирхуулдаг байна. Уласхоорондын асуудалаар болоhон лекцидэ хүн зон олоороо ерэдэг. Энэньшье ойлгосотой. Хүнүүдэй hанаа үнөө зобоодог асуудал энэ ха юм даа. Хүн зоной hонирхоhон асуудалаар лэ политическэ хүдэлмэри ябуулха ёhотой бээзэбди. Зүгөөр, нэгэл темээр дашуурха ёhогүймнай мүн лэ ойлгосотой. Тиимэ болоhонhоо хойшо мүнөө үе сагай байдал тухай информаци hайжаруулаад, лекцинүүдые гүн гүнзэгы удхатай болгохын тулада оролдохо байhамнай элитэ.

Соёл сурталай хүдэлмэриин хэхэгсэл зэмсэгүүдые хүсэдөөр хэрэглэхэ тухайда «Буряад үнэн» газетын хуудаhанда хөөрэлдөөн боложо байна. Политинформаторнуудай, агитаторнуудай хэжэ байhан хүдэлмэри тухай, эдээнэй ажал хэрэг hайжаруулха тухай hанамжануудые уншанабди. Минии hанахада, лектор, элидхэлшэшье, агитатор, политинформаторшье ямар хүнүүдэй урда үгэ хэлэхэбниб гэжэ hайса мэдэхэ ёhотой. Тэдэнэйнгээ эрилтэ, эрдэм бэлэдхэл, нэгээр хэлэхэдэ, хүнэй оюун бодолой эрилтэ hайса мэдэжэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулаа hаа, уг зорилгодоо хүрэхэ байгаабди. Тиимын тулада социологическо шэнжэлэлгэ хэбэл hайн бэлэй.

Хүдөөгэй интеллигенци олонтой манай hууринда «Знание» бүлгэмэй лекторнүүдэй 5 бүлэг хүдэлжэ байдаг. 25 хүн—энэ бүлгэмэй гэшүүд. Эдээнhээ гадуур олон мэргэжэлтэд бии аaб даа. Энэ жэлэй эхинhээ хойшо 150 лекци уншагданхай. Лекционно хүдэлмэри hайнаар ябуулдаг лекторнүүдэй бүлэг, hайнаар лекци уншадаг лекторнүүдшье манайда яhала байха. Жэшээнь, Загастайн дунда hургуулиин багшанар В. Н. Князькина, Р. Ц. Найданов, Б. Б. Пурбуев, врачнууд А. А. Ермошкина, С. Ф. Лемб болон бусад нютагай ажалшадай үмэнэ хүндэтэй лекторнүүд юм.

Лекционно хүдэлмэридэ ямар арга хэрэглэгдэнэб? Холуур малай гүүртэ, отарануудта hуудаг малшад бүхы юумэнhөө таhаранги байдаг гээшэ. Эдэнэр яажа хангагданаб?

Загастайн дунда hургуулиин аха классуудай үхибүүд багшаударидагшатаяа hү hаалиин фермые шефтээ абадаг байна. hаалишад, малшадта гансахан лекци уншалгаар шефүүдэй хүдэлмэри дүүрэдэггүй. Малай байра сэбэрлэхэ, үнеэдые эдеэлүүлхэ хэрэгтэнь малшадта үхибүүд туhалдаг, улаан булангыень гоёожо үгэдэг юм. Уласхоорондын байдалаар гү, али гэр бүлэдөө үхибүүдые хүмүүжүүлхэ асуудалаар лекци уншадаг гуримтай. Гадна саг сагта холын малшадта тусхай маршрудаар гарадаг байнабди. Жэшээнь, Тохой-Ягодное, Тохой-Сильва, Тохой-Зүй гэhэн иимэ гурбан ондоо харгыгаар лекторнүүд машинаар гарадаг юм. Нэгэ лектор хонишодой хоёр-гурбан бригадын хүдэлмэришэдтэй уулзадаг, лекци уншадаг гуримтай. hарадаа нэгэ удаа иигэжэ гарадаг юм.

Холын малшадые хангадаг үшөө нэгэ арга гэхэдэ, колхозой залуушуулай агитбригада холын малшадта ошожо, концерт харуулдаг. Концертын урда тээ лекци уншадаг, удаань концерт табидаг. Заримдаа агитбригадада библиотекарь гү, али медицинын хүдэлмэрилэгшэ ябалсадаг юм. Тиихэдэ врачнууд hара бүри малай фермэ, отарануудаар ябажа, медицинын темээр лекци уншадаг болонхой.

Колхозой центртэхи ажалшадта орходоо холын малшад лекцээр hонирходог, бусад хэмжээ ябуулганuудта ехэ дуратайгаар хандадаг. Тэрэньшье ойлгосотой, юуб гэхэдэ, холо ойгуур hууhан малшад зарим ушарта газетэ, журнал хожомдожо абана, зарим газарта радиошье үгы юм. Тиимэhээ бидэнэр, лекторнүүд, малшадай эрилтэ хангаха гээшые гол шухалада тоолодогбди. Тэрээнhээ гадна Тохой hууриндашье манай «Знание» бүлгэмэй лекторнүүд хүдэлмэри ябуулдаг. Олон ушарта манай лекторнүүд зонтой үгэеэ ойлголсожо шададаггүй гэжэ үшөө дахин тэмдэглэхэ ёhотойб. Лекциин hүүлээр концерт болохо гэжэ соносхоо хада хүнүүд олоороо ерэхэ жэшээтэй, үгы хаданъ хүн үсөөн байдаг — иимэ ушар болодог. Бидэнэр, хүдөөгэй лекторнүүд иимэ дутагдалай урдаhаа сэхэ хараха ёhотойбди. Энэ гансахан хүдөө нютагуудайхид ташье хабаатай бэшэ, харин зарим городуудташье, иимэ ушар хаа-яа дайралдадаг байха. Гадна манай клуб, соёлой байшангууд зосоо, газаагүй хүнэй нюдэ надхамаар, сэдьхэл зүрхэ татамаар гоёон түхеэрэгдэhэн байха ёhотой. Ерээд hууж байхада, бэедэ хүнгэн, амархаар байгаа hаань, клубта, соёлой байшанда лекци шагнахаяа гү, али бэшэшье хэмжээ ябуулгада хүн юундэ ерэхэгүй hэмбэ.

Манай Тохой hууринда лекци болон хүмүүжүүлгын бусад хүдэлмэри ябуулдаг дээрэhээ бүхы юумэн хуу заhаршоо гэхын аргагүй. Колхозойшье ажахыда, бусадшье организацинуудай хүдэлмэридэ дутагдалнууд бии бээзэ. Энэ hууринда архи тамхи уугаад, элдэб эсын ааша гаргаха ябадал үзэгдэhөөр. Ниитын журам эбдэдэг, гэр бүлэдөө зэрлиг ааша гаргагшадшье олдохо байха. Эдэ бүгэдэн хадаа манай хүдэлмэриин дутагдалые үшөө дахин гэршэлжэ байна ха юм.

Мүнөө хоёр дэлхэйн хоорондо үзэл бодолой айхабтар шанга тэмсэл ябуулагдажа байна. Иимэ эрхэ байдалда соёл сурталай хүдэлмэреэ улам хурса, добтолхы шэнжэтэй, гүн гүнзэгы удхатай болгохо асуудалай улам шангаар табигдажа байhаниинь ойлгосотой. Хүн зоной соёл болбосорол дээшэлээ гэнэбди. Иимэ эрхэ байдалда бидэнэр, соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэд—политическэ үзэл бодолой, уран hайханай талаар хүн зоной сэдьхэл тэжээхэ алба хэгшэд —энэ харюусалгата хүдэлмэри ябуулхын тулада бэеэ hайсахан шэмхэжэ үзэхэ, бүхы юумэндээ эрилтэ ехэтэйгээр хандаха ёhотойбди.

А. ЕРМОШКИН,
Загастайн хүдэлмэришэн, залуушуулай үдэшын hургуулиин директор, «Знание» бүлгэмэй лекторнүүдэй бүлэгые ударидагша.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН *хурса зэбсэгүүд*

Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой транспортын цехтэ Виктор Блинков хүдэлжэ эхилhээр яhала үни боложо байна. Тэрээнэй жолоододог паровоз хододоо сэбэр, hайнаар заhабарилагданхай ябадаг. Мүнөө нүхэр Блинков табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, амжалтатайгаар хүдэлнэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Блинков ажал дээрээ.

В. ХОМУТНИКОВАЙ фото.

ГУШАН ДҮРБЭН ЖЭЛДЭ...

Эдир залуухан хүбүүн Улаан-Үдын гудамжануудаар алхална. Оройдоол 16 наhатай. Ажалда орохо хүсэлэнтэй. Ябаhаар ябатараа өөрhөөнь ахашаг нэгэ хүнтэй уулзаад: «Би хүдэлмэри бэдэрнэб. Минии хүдэлжэ шадахаар ажал Та мэдэнэ гүт?» гэжэ асууба хаш. Тэрэ уулзаhан хүниинь «Энээхэндэ ошоё. Хүдэлмэри байжа болохо» гээд, тэрэ хүбүүе дахуулаад, типографи тээшэ ошоо hэн ха. Удаань типографиин хүтэлбэрилэгшэдтэй залуу хүбүүе танилсуулжа, хөөрэлдүүлhэн байгаа. Тиигээд үнөөхи залуу хүбүүмнай газетэ хэблэлгэдэ үни удаанай хүдэлhэн, дүршэлтэй ахa нүхэдэй hурагшань болгогдон ажалда абтаа бэлэй.

Тэрэ гэhээр гушан дүрбэн жэл үнгэрбэ. Гушан дүрбэн жэл түүхэдэ тиимэшье ехэ саг бэшэ юм аабза. Гэбэшье, нэгэ хүнэй наhан дээрэ абажа хараха болохо hаа, хахад шахуунь болохо ха юм. «Мүнөө hая 50 наhа гүйсэжэ ябаhан хүн 34 жэлдэ нэгэл газартаа таhалгаряагүйгөөр хүдэлнэ» гэhэн хөөрэлдөөнэй болоо hаа, зарим нэгэн hайса ойлгонгүй, «энэмнай дэмы хөөрэлдөөн» гэжэшье болохо хаш. Үгы даа, тиимэ бэшэ. Өөрынгөө эгээл дуратай ажал оложо шадаhан хүн тэрэл хүдэлмэриингөө бүхы «нюусануудые» өөрынгөө хоёр гарай хуруунууд мэтээр ойлгожо абахаhаа гадна, хүдэлмэридөө үсэд нэтэрүүгээр оролдон ажаллаха ха юм. Эгээл тиимэ хүнүүдэй нэгэн Леонид Дмитриевич Кожевников (гушан дүрбэн жэлэй саада тээ миил Леня hэн aаб даа) болоно.

Леонид Дмитриевичэй Буряадай республиканска типографида хүдэлжэ эхилhээр 34 жэл үнгэрбэ. Энэ үе соо манай орон дотор техникэ, зэр зэмсэгүүд танигдахаар бэшэ болотороо hайжаруулагдаа, оньhожоруулагдаа. Тиихэдэ полиграфическа промышленностьда тон ехэ хубилалта болоо, орёо оньhон машинанууд олошороо. Машина, техникын хубилгаган hайжаруулагдахада, хүдэлмэришэ хүн бүхэн өөрынгөө мэргэжэл шадабари үдэр бүри дээшэлүүлхын тула оролдоно, шэнэ техникэ шудална ха юм. Энэ бүхы хубилалтанууд тухай Леонид Дмитриевич иигэжэ хөөрэнэ:

— hанаад үзэхэдэ hаяхан лэ ажалда ороhон шэнги байнаб. Теэд 34 жэл үнгэршэбэ. hая хүдэлжэ эхилхэдэмни хүндэшье байдаг hэн. Теэд ахa нүхэднай бидэндэ, залуушуулда үдэр бүри туhалдаг байгаа. Тэдэнэйл туhаламжаар хүн боложо, хүл дээрээ гараaб гэхэдэ алдуушье болохогүй. Түрүүшын жэлнүүдэйхитэй сасуулан харабал, манай типографида мүнөө булта шахуу шэнэ машинанууд тодхогдонхой. Иимэ оньhон машинануудые hайса мэдэхэ болоод, хүдэлхэдэшье урматай, хүхюутэй байдаг.

Нүхэр Кожевниковэй энэ хөөрөөн тэрэнэй ажалдаа ямараар хандадаг байhаниие эли тодоор гэршэлнэ хэбэртэй. Оролдолгын лэ хүсөөр хүн урагшаа дабшадаг, бэрхэшээлнүүдые дабадаг ха юм.

· 1939 он... Леонид Дмитриевич 21 наhа гүйсэжэ, хуулиин ёhоор сэрэгэй албанда мордобо. Тэрэнэй уялгата албаяа дүүргэхэ үедэнь... 1941 оной зун немец булимтарагшад манай арад зоной амгалан ажалые hаатуулаа бэлэй. Тэрэ үедэ уялгата албаяа дүүргэжэ байhан сэрэгшэд бултадаа нэгэ хүн мэтээр Эсэгэ ороноо хамгаалхаа жагсаа hэн. Леонид Дмитриевич тэрэ жагсаалда оролсожо, уригдаагүй «айлшадые» үй бута сохилсоhон байгаа. Тэрэнэй Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда эрэлхэг зоригтойгоор хабаадалсаhаниие Улаан одоной орден, хэдэн медальнууд гэршэлнэ.

Дайнай үеын эгээл хатуу сагта—1943 ондо нүхэр Кожевников Советскэ Союзай К партиин зэргэдэ орожо, партитайгаа өөрынгөө хүб хэтэ мүнхэдөө холбоhон

Дайсанаа даража, тү ряадтаа бусаhанайнгаа Леонид Дмитриевич өөры ратай ажалда—типографи дэлжэ эхилээ hэн. Мүнөө дээ хүдэлhөөр. Газетэ х «нюусануудые» hайнаар жа, хүдэлмэридөө оролдо хандадаг дээрэhээнь ну жевниковэй гаргаhан ш хододоо шанараараа илга байдаг. Эрэлхэг зоригтой эсэшэ сусашагүй хүд ниие республиканска т фиин хүтэлбэрилэгшэд 19 до типографиин ротаци реотипна участогай бригa гон дэбжүүлhэн байгаа. тон зүб шиидхэбэри абт гадир хүн хүдэлмэрилэгшэ гөө хэдэг ажалые hайса ямаршье сагта тэдэнээ заабари үгэжэ шадаха ба той ха юм. Энэ харюу даабарияа Леонид Дм урдынхидаал hайнаар н байдаг. Ажал хүдэлмэри амжалта туйладаг энэ н нэгэнтэ бэшэ hайшаалда х Хүндэлэлэй грамотануу дахин шагнагдаhан байха дэ типографиин парти организациин бюрогой гэ шье hунгагдаhан байха ю

— Кожевников хада типографиин эгээл үнинэ мэришэдэй нэгэн юм. Би hээ хэдэн hараар урид «унэндэ» хүдэлжэ эхи Хоюулаа энэл ажалдаа лотор хүдэлжэ ябанабди, газетэ гаргагша Цымжит пов нэгэтэ хөөрөө hэн.

Мүнөөдэр Леонид Ди Кожевников түрэhэнhөө таби наhа гүйсэбэ. Харах гэн солбон зандаа. Энэ саашанхи ажалда ехэ хүсэе.

Э. ВАНЧ

Зураг дээрэ: Л. Д. К ков.

Э. ЛАПИНАЙ

МЭРГЭЖЭЛТЭ ДУРАДХАНА

ОРООhО ТАРЯА ГЭЭХЭГҮЙН ТУЛА...

1. ЯМАР АРГА ХЭРЭГЛЭХЭДЭ hАЙН БЭ?

Таряа хуряалгын халуун хаhа газаа орожо ерэбэ. Шэнэ ургасаяа заашье гээлтэ хоролтодо оруулангүй, hайнаар суглуулжа абахын тула тэрээндэ горитой, бэлдэхэ хэрэгтэй байhаниинь элитэ. Ямар аргаар тарягаа хуряахаб, ороohоёо жатка, комбайн соогуур гаргахадаа, тэрэнээ тоог дээрэ зөөхэдөө гээхэгүйн тула юу хэхэб гэжэ эртээнhээ бодомжолхо, саг соонь хэмжээ абаха болоно.

Ороohо тарягаа ямар аргаар хуряабал дээрэб? Энэ асуудалые зүбөөр шиидхэхэ гээшэ ехэ удха шанартай. Хэнэйшье мэдэhээр тарияе хоёр аргаар хуряадаг: жаткаар хадаад, хожомынь комбайнаар тэрэнээ суглуулан абадаг; комбайнаар сэхэ хуряадаг. Энэ хоёр аргын алинииень шэлэхын тула ороohо тарянайнгаа хэр үндэрөөр, удхэнөөр ургаhыень, буртаг ногоотой гү, али полинь хэр жэгдэб гэжэ харалсаха ушартайбди.

Урда жэлнүүдэй байдалhаа хараад үзэхэдэ, энэ асуудал олон газарта буруугаар шиидхэгдэжэ, ороohо тариян ехээр хосордог байгаа. Илангаяа тарияа амяарлан хадаха болзорые алдадаг гээшэ. Олон ушарта хүсэд хатуу эдеэтэй болоhон тарияе амяарлан хадажа, баалданъ 1—2 үдэр хэбтүүлээд, тэрэнээ суглуулжа абадаг. Энэ ушарта хүсэд эдеэшэhэн ороohоной ехээр гээгдэдэг байhаниинь элитэ.

Амяарлан хуряаха аргые зүбөөр хэрэглэжэ шадабал, ажахыда айхабтар ехэ аша туhатай байhыень мэргэжэлтэд мэдэжэ байбашье, тэрэниие ёhоор эмхидхэжэ шададаггүй. Олохон ажахынуудта полиин заха саг соогоо сабшагдадаггүй, загуун болгогдожо таhалагдадаггүй байха юм. Техническэ туhаламжа болон бэлэдхэлэй бусад хүдэлмэри уридшалан шиидхэгдэдэггүй. Энээнhээ боложо сабшагдаhан тариян саг соогоо суглуулагдажа абтангүй байшадаг, агрегадай ябаhан түрүүшын мүрэй тариянь харгын мүр дээрэ гү, али хонхо ёнхоханааб, буураздаа соогуур хаягдашадаг муутай.

Ямар ушарта тариян амяарлан хуряагдаха болоноб? Нэн түрүүн үдхэнөөр, үндэрөөр ургаhан тарияа амяарлан хадахада зохид. Шэнжэлээд үзэхэдэ, дүрбэлжэн метр бүхэндэ 300—350 залаа байгаад, үндэрынь дунда зэргээр 60—80 сантиметр болоо hаа, тиимэ тарияе амяарлан хадахада зохид. Мүн буртаг үбhэ ногоотой, жэгдэ бэшээр эдеэшэhэн, үшөө ногоон хоолос олонтой тарияа амяарлан хадаха шухала.

Ямар болзорто тарияа амяарлан хадажа захалхаб? Хэрбээ тарияе дан эртэ хадажа захалбал, горитой ургаса алдагдахаhаа гадна, тиимэ ороohонhоо hайн хилээмэ барижа болохогүй. Юуб гэхэдэ, шэниисын хүсэд эдеэшэхэhээ 2—3 үдэр урда тээ ороohон соонь хуурай бодосууд эгээн ехэ болоод байдаг. Тэрэниие зүбөөр тодорхойлхын тула 1000 ороohо шэгнээд үзэдэг. Иимэ хуурай бодосуудай бүридэлгэ элдэб ургамалнуудта ондо ондоо болзорто дүүрэдэг. Жэшээнь, манай эндэ таригдадаг шэниисын эгээн түлэг аргуун эдеэтэй боложо байха үедэнь үнгэрдэг. Хара таряанай аргуун эдеэтэй боложо дүүрэхэ үеэр тэрэнь хүсэлдэдэг байха юм. Ешмээнэй ороohон шэниисэдэ адли эртэ бүридэжэ дүүрэдэг.

Обёосой эдеэн жэгдэ бэшээр хүсэлдэдэг. Эшынь дээдэ талынь ороohоной хүсэд эдеэшээд байхада, доодо талынь ороohон hүн эдеэтэй байдаг. Обёос гээлтэдэ оруулхагүйн тула олонхи эшэнүүдэйнь эдеэнэй аргуун болоод байхада хуряажа захалха эрилтэтэй. Теэд манай эндэ обёос, холо хожомдожо хуряагдадаг.

Гэршүүхые 2—3 ороohонойнь хүрин боложо байха үеэр хадажа захалхада зохид.

Тарияа амяарлан хадажа захалха болзорые ажахы бүхэндэ агрономууд тодорхойлхо уялгатай. Тэдэнэр нютагайнгаа эрхэ байдал хараадаа абалсадаг. Тиигэбэшье манай эндэ тарияе намартаа, шадаал hаа, богони болзорто хуряажа абаха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, ургасада намарай эртын хюруу, сентябриин хара hалхин, үhээ бороон ехэ аюултай ха юм.

Тиимэhээ ороohо тарянай эдеэшэжэ байhые саг үргэлжэ хуряалгын болзор, агрегадуудай ябаха маршрут зүбөөр тодорхойлхо шухала.

Тарияа амяарлан хадахадаа юун тухай обёорхо болоноб? Эгээн түрүүн баалаа hолоомын узуурай нугархагүйгөөр, жэгдэ, сэбэр газарта хаяха эрилтэтэй. Хэрбээ газарай муугаар, жэгдэ бэшээр хахалагдаhан байбал, баалда хаягдаhан тариян хүсэдөөр суглуулагдажа абтахагүй болоно бшуу. Баалаа тарилгын зурууд руу бэшэ, харин бага зэргэ hөөлжүүлэн гү, али хүндэлэн хаяхада зохид.

Хэр үндэрөөр хадахаб? Дан үндэрөөр гү, али дан доогуур хадахада адли муу. Түрүүшын ушарта hолоомын узуур тарягаа даангүй нугаршаха болоно. Хоёрдохи ушарта баал газарта дүтэ хэбтэхэдээ тариян удаан хатахагүй, нөөр ургажа гутахадаа бшуу. Тиимэhээ ургамалай сые hолоомоной узуурай ниие, полиин тэгшые, бур гоотой байhыень хараж үндэрөөр хадахыень агро тоохо уялгатай.

Жэгдэ hайнаар элдүүри поли дээрэ ургаhан тарияе сантиметр үндэрөөр хадаха хо. Хэрбээ үдхэнөөр, 60—8 тиметр үндэрөөр ургаhан 10—12 сантиметр үндэрөө хада хамаагүй.

Тиихэдээ баалай зузаан ниень шадажа табиха хэ Мүн хоолосуудые нэгэ т харуулаад хаяжа болохогүй.

Комбайнаар сэхэ хур ямар юумэ анхарха хэр Нэгэдэхеэр, шэнгэхэнээр, раар ургаhан аад, буртаг үб гоогүй полиин тарияе ком сэхэ хуряаха ушартай. Ти тарянайнь хүсэд хатуу болоhон хойнонь хуряажа ха.

Набтараар ургаhан тар гаан метр үргэн хедертэй наар хуряахада зохид гэ рүүшүүлэй дүршэл гэршэл хедертэй комбайнай hэб дынь горитой доошонь таб га бии. Набтараар ургаhан шадаал hаа доогуур хада лос гээлтэдэ оруулхагүй, мо ехээр абахые оролдохо Тиихын тула хедерэй отод лые зорюута хубилгажа, халахаар тааруулжа үгэхэ hэбюурнүүдтэнь брезент резинэтэй ремень хадажа гуримтай.

Тарияе 4—5 сантиметр гуур хадахын тула хедер тусхай ула торгожо үгэнэ, шэлэн тарянай комбайн р дог налуу транспортерые гаха хэрэг гарадаг.

Эбхэржэ унашаhан тар ряахань бүришье бэрхэтэй бээ унашаhан тарянай бүр hэтэй, ногоон hубадагтай hаань, тэрэниие заабол а хадаха эрилтэтэй

И. ТРОФИМ
БурАССР-эй Хүдөө аж министерствын га агр

(Үргэлжэлэлынь хожом г

ИБҮҮДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН НЭГЭ ОНОЛ

...ууд эгээл дүтымнай, эгээл ...ай түшэг тулгуури бшуу. ...э бидэ, багшанар, үхибүү...бөөр, иматал коммунис үзэл ...йгөөр хүмүүжүүлхын тула ...рүүн түрэлхидтэйнь холбоо ...тайгаар хүдэлхые оролдоно...нгэгүй һаа аргагүй.

...хын, литературын болон нии...рэмэй урогууд үхибүүдэй ...бодолойнь алишье талараа ... хүгжэн болбосоролгодо ...гүй, харин ажабайда...ды асуудалнууд онсо өөрын...лөөллэг юм байна. Хүшэр ...айдалда ороһон һурагшад зүб ...бэри оложо шадахаар хүмүү...нэ гээшэ. Тиигэхын тула ... багшанар тон ехэ ...то гаргадаг, саг үргэлжэ ту...тэйнь уулзажа, хани халуу...өөрэлдэжэ, хоёр талаһаань ...тойгоор нүлөөлхые хүсэнэ.

... ябаһан ажал хэрэгээ зүб ..., эрхэ байдалай онсо илгаа...илдуулһан шиидхэбэри абажа, ... нүхэдтөө хамһалсажа ябаһан ...һурагшадаа харахадаа багша...гүй хүхидэг юм.

...тал коммунис үзэл бодолтой, ...найдалтай үхибүүдые хүмүү... хэрэгтэ граждан болон эсэгэ ... хамгаалгын дайнуудай үедэ ...ардай гаргаһан баатаршалга ...лөө үзүүлнэ. Революционно ...ны болон ажалай баатаршал...лхын тула хүн бүхэн үнэн ... эрэлхэг зоримгой байха, ...гээ үг зорилгые зүбөөр ойл...лтой бшуу. Тиимэһээ үхи... ахамад нүхэдөө һажаахые ...но гээшэ.

...үүдайшье үедэ, мүн һургуу...лаа тээшье багшанар халаа ...өөдэ ходо һайн һайхан юумэн...гахые, агуу Ленинэй, Комму...ртиин хэрэгтэ үнэн сэхэ бай...оролдоно. Энэ талаар юун ...

... һайн һайхан, ашаг туһатай ...хадэ, элитэ революционернүү...ээ тоодо Владимир Ильич ...эй революционно ажал ябуулга ... үхибүүдтэ һонирхолтойгоор ... шухала. Гадна хайшан гэ... В. И. Ленинэй һургаал илан ... гэжэ ойлгуулха хэрэгтэй. ... тула хоёр жэлэй тур... ленинскэ уншалгануудые үн...өөр тусхай урогуудые эмхид...ди. Программань һургуулиин ...на суглаан дээрэ зүбшэн хэл... һайшаагдаа һэн. Жэшээнь, ...классуудай үхибүүд В. И. Ле...жабайдалтай, ажал ябуулга...лилсана. Багша тухай бэшэг... уран шүлэгүүдые сээжэлдэнэ, ... болон повестьнуудые унша... фильмүүдые харана, тусхай ...үүдые шэмэглэн зохёоно, рас...дые зохёотоодшье туршана. ... урогууд һургуулиин дэргэдэ...хи В. И. Ленинэй музей соо (1967 оной апрель һарада нээгдэһэн) үнгэргэгдэнэ.

Тиихэдэ ахамад классайхид тусхай программаар һуралсана. Жэшээнь, ленинскэ урогууд һарадаа хоёр дахин үнгэргэгдэнэ, Классна хүтэлбэрилэгшэд урогуудые бэлдэхэһээ, үнгэргэхэһөө гадна, энэ харюусалгатай хэрэгтэ һурагшадые, түрэлхидые хабаадуулна. Музейн дэргэдэ совет эмхидхэгдэһэн, 9—10 классуудай һурагшадһаа бүридэһэн лекторскэ бүлэг хүдэлнэ. Хоёр жэлэй туршада һурагшад-экскурсоводууд музейдээ 55 экскурси эмхидхэһэн, 30 шахуу элидхэл болон хөөрөөнүүдые үнгэргэһэн байна. «Ленин ба манай хизаар», «Ленин ба хүгжэм». «Ленин ба Улаан Арми», «Агуүехэ ба юрын юумэн» гэхэ мэтэ элидхэлнүүд тон һонирхолтойгоор үнгэрөө бэлэй.

Мүн хайшан гэжэ В. И. Ленинэй абари зангай, тухэл шэнжын хүгжэн бэхижэһэн тухайда, эдир наһандаа ухаан бодолоо хурсадхан нарижуулһыень хөөрэхэдэ, үхибүүд ехэтэ һонирходог. асуудалнуудые һураад һаладаггүй юм. Һургуулидаашье, гэртээшье, мүн хүдэлжэ байхадаашье үхибүүднай В. И. Ленин шэнги ябаһай гэжэ багша бүхэн оролдодог. Тиигээл һаа эхэ орондоо, арад зондоо үнэхөөр туһатай хүнүүд болохо бшуу.

Түүхын урогой үедэ Н. Крупскаягай бэшэһэн «В. И. Ленинэй түхэл шарай» гэһэн статья үзэхэдөө, Владимир Ильич хүнүүдтэ ехэ анхаралтайгаар хандадаг, ходоодоо һанаагаа зобожо, туһалхые оролдожо ябаһан юм гэжэ ойлгоод, энэ талыень халан абахые хэлсээ бэлэй. Урогой дүүрэхэ багта гэртээ сочинени бэшэхэ гэһэн даабари үхибүүдтэ үгтэбэ. Теэд тэдэнэр ямар асуудалнуудые шэлэжэ абааб гэхэдэ, «Обществодо туһатай байхын тула юу хэхэ ёһотойбиб?», «Багшын абари зангые бэедээ яагаад халан абаха ёһотойб» гэһэн темэнүүдые абаа һэн. Удхынгаа, уран найруулгынгаа талаар элдэбын хэмжээндэ сочинененүүдые бэшээшье һаа, үхибүүд бүгэдөөрэн Ленин шэнги үнэн сэхэ, эрэлхэг зоримгой, һүбэлгэн бэрхэ, һанаамгай, хүндэмүүшэ байхые хүсөө бэлэй.

Жэшээлбэл, Михаил Т. гэжэ хүбүүн һурахаһаашье эрхимлээгүй, журамай талааршье багшанартаа магтуулаатүй ябаа. Гэбэшье тэрэнэй бэшэһэн сочиненитэй танилсахада, саашадаа В. И. Ленин шэнги хатуу зоригтой, хаанашье хаҗа бэеэ барижа ябахые үнэн зүрхэнһөө найдуулаа бэлэй. Харин мүнөө Михаил Т. гэгшэ ехээр хубилшоо. Һурахадаашье ехэтэ оролдожо, ото «4», «5» гэһэн сэгнэлтэнүүдтэйгээр классаа дүүргээ. Гадна олон үхибүүдэй дунда бэеэ барижа, түбшэн дарууханаар хөөрэлдэжэ шададаг болоо. Мүн ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадана.

Хүмүүжүүлгын шухала хүдэлмэриие түрэлхидэй туһагүйгөөр хэжэ огто болохогүй. Ленинскэ урогуудые үнгэргэхэдөө түрэлхидые олоор хабаадуулхые оролдонобди. Түрэлхидтэ зорюулагдаһан, жэшээнь, «В. И. Ленин — ажалша зоной вождь», «В. И. Ленин ба үхибүүд», «В. И. Ленин тухай ямар номуудые үхибүүдтээ уншаха хэрэгтэйб?», «Ульяновтанай гэр бүлын хүмүүжүүлхы хэрэг» гэхэ мэтын һонирхолтой, удха түгэлдэр элидхэлнүүд уншагдаһан байха.

Эхэ орондоо захагүй дуратай байхын тула ууҗам дэлгэр Совет оронойнгоо түүхые үхибүүдтэ тайлбарилан хөөрэхэ шухала. Граждан, эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнуудай болон түсэбтэ табан жэлнүүдэй үедэ алдаршаһан, эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлһэн ажалай баатарнуудтай саг үргэлжэ уулзажа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэбди.

Дайнда хабаадалсаһан түрэлэйхид, дүтын болон танил хүнүүд тухайдаа үхибүүд материалнуудые суглуулжа, тусхай таблица зохёогдоһон байна. Манай һургуулида һуралсажа байһан үхибүүдэй мэдэхэ гү, али түрэлхидтэнь хөөрэжэ үгэһэн 1099 дүтын хүнүүд дайнда хабаадалсаһан, тэдэнэй зариман һөөргөө бусаха хубигүй, наһа бараһан юм.

Виктор Х. гэгшын аба эсэгэтэйгээ хамта дайнда хабаадалсажа, Москваһаа Берлин хүрэтэр, һуунагтаһан үхэлэй харгыгаар ото ябалсажа гараһан. Теэд бишыхан хүбүүн дайн тухай номуудые уншахадаа үнэншэдэггүй байһан аад, харин аба үбгэ эсэгэ хоёройнгоо хөөрөөе анхаралтайгаар шагнажа, дайн гээшэ хүнүүдтэ үхэл, тодхор, уйдхар гашуудал асардаг гэжэ ойлгоһон юм. Тиимэһээ Викторэй гэртэхин һургуулидамнай ерэжэ, дайшалхы зам тухайдаа зүрхэ хүдэлгэмөөр хөөрөө бэлэй. Сэхыень хэлэхэдэ, имэрхүү уулзалганууд саг үргэлжэ боложо байдаг даа.

Чехословакиин герой Ян Калепкын нэрэмжэтэ хани барисаанай интернациональна клуб һургуулиимнай дэргэдэ 5-дахи жэлээ хүдэлнэ. Клубай гэшүүд Ян Калепка тухай һонирхолтой материалнуудые суглуулаа, түрэлхидтэйнь холбоо барисаа байгуулаа. Клубтамнай үдэр бүри бэшэгүүд олоор ерэжэ байдаг. Арбан табаад ороной үхибүүд бэшэгүүдые, шухаг зүйлнүүдые, номуудые эльгээжэ, орон доторхи ажабайдал тухайдаа бэшэдэг. Илангаяа холын Хайфонһоо ерэһэн бэшэгүүд үхибүүдэй зүрхэ сэдьхэлые хүдэлгэдэг. Харюу бэшэг эльгээхэдээ, баатар вьетнам арад хэзээдэшье американ булимтарагшадта илагдахагүй, хани нүхэдтнай дэлхэйн зүг бүхэндэ яһала бии гэжэ мэдүүлнэ.

Нигэжэ клубаймнай холбоо барисаан бэхижэжэ, үхибүүдэймнай хани нүхэд улам олошоржо байна.

Н. БУЛАНОВА,
Улаан-Удын № 1 дунда һургуулиин багша.

ЗАХИЛ ЭМХИДХЭЛГЭ—НИИТЫН ХЭРЭГ

Манай орондо хэблэгдэдэг газетэ, журналнуудай тоо жэлһээ жэлдэ олон болоно. Газетэ, журналнуудые захин абадаггүй бүлэ мүнөө олдохогүйл! Хэблэл халаа Коммунис партиимнай, Совет правительствымнай тогтоол, шиидхэбэринүүдые Эхэ ороноймнай хизаар бүхэндэ—холо, ойрыншье хото, хүдөөдэ хүргэнэ.

Республикымнай Баунтын аймаг—хойто зүгэй холын аймагуудай нэгэн. Теэд Баунтын ажалшад республикынгаа ажабайдалтай нягта холбоотой. Радио болон хэблэлгые тайгада ажаһуугшадта шэнэ һониниие тэрэ дары асарна. Эндэхи ехэ хүн бүхэндэ дунда зэргээр газетэ, журналнуудай дүрбэн хэһэг хүртэнэ. Гэбэл зарим ажаһуугшад бүри олон хэһэг абана. Жэшээлхэдэ, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн нүхэр Весеуловта почтальон найман янзын газетэ, журналнуудые асарна. Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхозник нүхэр Карповта—арбые. Имэ хүнүүдые тоолохо болоо хада бүришье олон.

Хойто-Байгалай аймагай Уоян тосхондо табан жэлэй урдахана 100 гаран хэһэг газетэ ерэгшэ бэлэй. Мүнөө Уоянай ажаһуугшад мянга гаран хэһэг газетэ болон журналнуудые захижа абана.

Хэблэл захилгын ургажа байһаниинь арад зоной материальна болон культурна эрилтын улам дээшэлжэ байһаниие бодотоор гэршэлнэ. Захил—хэблэл тараалгын аргануудай шухалань болоно. Хэблэлэй 70 процент захилаар тараагдана бшуу. Ганса манай республика дотор хэдэн арбаад мянган хэһэг газетэ, журналнууд тараагдана. Хэлхеэ холбооной, «Союзпечатиин» зургаан таһагуудай хүдэлмэрилэгшэд яһала олоншье һаа хэблэлдэ захил эмхидхэхэ талаар өөһэдынгөө хүсөөр ажалшадай эрилтые хүсэд хангажа шадахагүй байна. Тиимэһээ предприятинуудай эмхи зургаануудай партийна организацинууд хэблэл тараалгаар ниитын эмхидхэлшэдые баталдаг болонхой. Ниитын эмхидхэлшэд хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдтэ ехэ туһа хүргэнэ.

Улаан-Үдэ город соо хэблэл тараадаг ниитын эмхидхэлшэдэй дунда Александра Михайловна Невздороватай нэрэ мэдээжэ болонхой. Александра Михайловна арба гаран жэл партийна даабаря эрхим һайнаар дүүргэнэ. Тэрэ нэгэдэхи горбольницын медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй коллективэй дунда газетэ, журналнуудые тараалга шадамараар эмхидхэнэ. Эндэ партийно-политическэ журналнуудые олоор захидаг. Мүн «Хирургия», «Педиатрия», «Акушерство ба гинекология» гэхэ мэтэ тусхай журналнууд олоор абтана.

Нүхэр Невздорова захилые болзорто саг соо эмхидхэхын тула хүдэлмэрилэгшэ бүхэнтэй хөөрэлдэдэг, ондо ондоо журналнуудай ямар асуудалнуудаар материалнуудые толилдог байһан тухай хэлэжэ үгэдэг.

Хэблэл тараадаг ниитын эмхидхэлшэд газетэ, журналнуудта захил хүүлхынгээ хажуугаар ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулна. Жэшээлхэдэ, судна бүтээлгын заводто Мила Николаевна Рудакова хүдэлмэришэдтэ хэблэлэй үүргэ ба зорилгонууд тухай хөөрэдэг, газетэ, журналнуудта хэблэгдэһэн һониниһонин материалнуудтай тэдэнэрые танилсуулдаг.

Хүдөө нютагай партийна организацинууд һүүлэй үедэ хэблэл тараадаг ниитын эдэбхитэдэй хүдэлмэриие нилээд һайжаруулаа. Ниитын эдэбхитэд почтальонуудтай хамта колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй дунда хэблэл тараана.

Мүнөө хэблэлдэ захил абалга дээдэ зургаануудаар сэхэ түсэблэгдэнэгүй. Хаана хэзээшье тематическа түсэбтэ ороһон газетэ, журналда захил хэжэ болоно. Захилай ехэ, багань уншагшадай эрилтэһээ дулдыдана бшуу. Тиимэһээ партийна организацинууд хэблэл тараадаг ниитын эмхидхэлшэдэй хүдэлмэриие зүбөөр хүтэлбэрилжэ, ерэхэ жэлэй захилые эмхитэйгээр үнгэргэхэ ёһотой.

Н. ХАЗАГАЕВ,
манай штатна бэшэ корреспондент.

ЗОРИГ

Улаан галаар соробхилон урдаһан булад горхон мантан шанагын амһар тудан адхаржа, булад хайлуулдаг баатар дорюун хүбүүдтэ юрөөл дуу хүгжэмдэнэ хэбэртэй. Булад хайлуулагшад... Али зэргэ харюусалгатай, хүндэтэй мэргэжэл гээшэб даа! Булад хайлуулхын тула гансахан оролдолго, шадабари гаргаха бэшэ, мүн бүхы сэдьхэл зүрхэнэйнгөө ольһо оруулха хэрэгтэй.

Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй булад хайлуулгын цехэй мартен пеэшэнүүд үдэр һүни, үбэл зунгүй ото улаан дүлөөр соробхилжол байдаг. Хэдэн олон хүдэлмэришэд бэе бэеэ һэлгэн, эндэ ажаллан алдаршана.

Хараха янзада шэрүүншэг шарайтай, үндэр томо бэетэй Михаил Жестков нюдэндөө хара шэлээ хээд, улаан дүлэ шэдэлһэн багахан нүхөөр шагаажа харана. Һүүлээрнь Александр Бидановые дуудажа, юушьеб даа хэлэбэ. Александр шамдуухан эрьелдээд, ханада байһан ольһо дараба.

Мартен пеэшэнэй үүдэн аалиханаар нээгдэжэ, тэндэһээ халуун агаар сорьён гаража, хамаг юумэ шатаахаар һэдэнэ. Теэд Михаил Жестков ута эшэтэй түмэр шанага абаад, орьёлһон галай урдаһаа омогоор ошожо, бусалжа байһан буладһаа удхаад, тусгаар хэб соо эюулбэ. Мянга түмэн ошод сасаржа, хүнэй нюдэ һаргаана.

Тус бригадын хүдэлмэришэд долоон һарын түсэбһөө гадуур 60 тонно булад хайлуулжа, нүхэдэйнгөө дундаһаа шалгаран гараһан юм.

— Даабариһаа гадуур хайлуулһан энэ буладаар бүхэли тепловоз бүтээжэ болохо,—гээд участогай мастер Михаил Тугутуров урматайгаар хөөрэнэ.

Михаил Жестков 30 жэл соо булад хайлуулагшаар хүдэлнэ. Булад хайлуулгын технологиие сүм шудалжа шадаа. Мүнөө тэрэнэй һанал бодолынь гансахан ажалдаа зорюулагданхай. Тиимэһээ тэрэ гал дүлөөр соробхилһон мартен пеэшэнэй хажууһаа зааханшье холодоногүй.

— Саша, металл бэлэн болоо. Гаргахаар зэһэ!—гээд өөрынгөө туһалагшада бригадир хэлэбэ.

Александр Биданов дары түргэн кран жолоододог эхэнэртэ дохёо үгөөд, түмэр лоом абажа, мартенэй соргодо дүтэлбэ. Шудхалаашан Иосиф Луговский тэндэ байһан мантан шанага кранай гоходо шагтагалжа, мартен пеэшэнэй сорго доро тодхобо. Үшөө хэдэхэн минутын үнгэрөөд байхада, булад горхон бурьян урдажа, шанагын амһар тудан адхаршаба...

Энэмнай халаанай түрүүшын металл. Булад хайлуулагшадай һанаан амарнагүй. Килограммшье булад үлүү хайлуулхаар тэдэнэр тэмсэнэ ха юм.

Хүдэлмэришэд мартен пеэшэнэй дэргэдэхи таһалга соо сугларжа, ажал тухайгаа хөөрэлдэнэ. Михаил Жестков хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө зугаа анхаралтайгаар шагнан, тамхяа носоон, гүнзэгы бодолдо эзэлэгдэн дуугай һууна. Зузаан брезент самсань нэбтэршэнхэй, хасар дээгүүрнь хүлһэнэй дуһалнууд урилдан һолжорно...

Мартен пеэшэн хажуудаа ерэһэн хүнэй хаба шадалые шангаар шалгадаг гэхэдэ, алдуу болохогүй. Толтогүйхэн хүн эндэ удаан тэсэхэгүй. Хатуу зориг, хаба шадал, шадабари мэргэжэлтэй, тэсэбэри ехэтэй хүн эндэ ажаллажа шадаха. Эгээл иимэ хүнүүдэй нэгэн Михаил Жестков—булад хайлуулагшадай бригадир юм. Тэрэнэй наһанайншье намтарта хүнгэхэн зам байгаагүй, ходол тэмсэл соогуур гараһан бэрхэшээлтэ зүргэнүүд байха. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ летчик-истребитель ябаһан Михаил Жестков фашис сэрэгшэдтэ эсэргүүсэн, ами бэеэ гамнангүй дайлалдаһан юм. Энэ дайнда эрэлхэгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө тэрэ дайшалхы Улаан одоной орденоор, мүн олон медальнуудаар шагнагдаһан байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн дүүрэжэ, дайсанаа даралсаһан баатар сэрэгшэ Буряад орондоо бусажа ерээ. Олон мянган хүдэлмэришэдтэй түрэл заводынь Михаилые хүндэтэйгөөр угтан абаа. Тэрэ гэһээр мартен пеэшэнэй хажууһаа холодонгүй ажаллаһаар.

Мүнөө халаанда хоёр мартен хүдэлнэ. Тиимэһээ һуужа байха сүлөө огтошье үгы хэбэртэй. Хүдэлмэришэд бага амаржа зали абаһанай удаа түргэхэн гаража ошонод. Михаил Жестковой бригада түргөөр булад хайлуулха арга хэрэглэһэнэйнгээ ашаар ехэ амжалта түйлана. Тиин 6 часай нормые дүрбэн час 20 минута хүрэтэр түргэдхэжэ шадаа. Энэ хэрэгтэ бригадир Михаил Жестковой аша габьяа ехэ ааб даа.

Тус бригада юһэн хүнтэй хүдэлнэ. Бултадаа шахуу һайн мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд, бултадаа мартенэй дэргэдэ зогсохо этигэл найдабарида хүртэнхэй.

Мартенэй температурые зүбөөр баржа шадаһанай ашаар Михаил һайн шанартай металл гаргана. Пеэшэнэй температурые зүбөөр барихын тула шэнгэн түлишэ нэгэ жэгдээр мартендэ үгтэхэ ёһотой ха юм. Тиимэһээ булад буйлуулагша минута соошье пеэшэнһээ холодонгүй, багахан нүхөөр хаража, улаан хүхэ дүлөөр соробхилон бусалһан буладай шанарые тухайлан, пеэшэнэй температурые зүбөөр барижа шадана. Хамаг амжалтанууд эндэһээл эхи абана.

Улаан-Удын горсоведэй депутат, эрхим металлург Михаил Петрович Жестков олон жэлэй туршада габьяа ехэтэйгээр ажаллажа байһанайнгаа түлөө 1966 оной сентябрь һарада Ажалай Улаан тугай орденоор шагнагдаа һэн.

К. ЖАМЬЯНОВ.

...АРГААРАГТЫ! ХЭШЭЭЛ БОЛОНО.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ВОСКРЕСНИК ҮНГЭРГЭБЭ

Закаменск хото жэл ерэхэ бүри болбосон түхэлтэй боложо байна. Түрэл хотынгоо арит сэбэр байхын түлөө закаменскынхид ехэ оролдолго гаргадаг. Тэдэнэр воскреснигүүдые үнгэргэжэ, ниитын хүсөөр үйлсэ талмайнуудтаа модо, һөөгүүдые һуулгадаг, асфальтаар жэгдэлдэг, мүн шорой шохойһоо сэбэрлэдэг байна.

Үнгэрһэн амаралтын үдэр эндэ имэрхүү воскресник үнгэргэгдөө. Тэрээндэ тус бүридөө 20—30 хүнтэй 24 эмхи хабаадалсажа, Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсые сэбэрлэһэн, сэсэгүүдые тариһан.

Г. МОНКЕТОВ.

ТОБШОХОНООР

Улаан-Удын аймагай «Коммунизм» колхозой барилгашад жэл бүри зунай зулгы дулаан сагые һамбаашалан, малайнгаа хашаа хорёо заһабарилжа, шэнээр баридаг заншалтай. Һаяшаг Гүрэльбэ һууриндахи үмхиржэ хуушарһан үнеэдэй байра задалаад, богонихон саг соо ута сагаан шэнэ байра барижа дүүргээ. Тэндэ Даба Будаевай хүтэлбэри доро оньһон аргаар үнеэ һааха түхеэрэлгэ эндэ тодхоогдоно.

В. МАТВЕЕВ.

...ОЙТО-БАЙГАЛАЙ ҺОНИН

...ГАҺАШАДАЙ АМЖАЛТА

...жне-Ангарска загаһанай за... дирекци болон партийна, ...союзна организацинууд зунай ...загаһа олзоборилгоёо түгэс ...бэлэдхэлтэйгээр эхилхын ту...лээд ехэ эмхидхэлэй хүдэл... ябуулһан байна. Тиимэһээ ... бариха бригаданууд саг ...эмхидхэгдэжэ, зэр зэмсэгүү... һайнаар заһабарилагдан тү...ааһан юм. Тиин мүнөө за... профсоюзай комитет партий...низацинингаа хүтэлбэри до...гаһашадайнгаа дунда социа...мурысөө үргэнөөр дэлгэрүүл...холын отог, бригаднуудаар ...гарлагүй ябаха тусхай агит...да эмхидхэн байгуулаа.

...шаг эдэнэр загаһа олзобо...лгодойнгоо июль һарын түсэ...гүйсэлтын дүн согсолоо. Эн... Баллаковой хүтэлбэрилдэг ...ынхид хараалагдаһан түсэ...һөөр 120 центнер загаһа ба...аад, аяар 304 центнер олзо...лхо, түсэбөө 253 процент ...жэ эрхимлэһэн байна. Хо...хи һуурида түсэбөө 235 про... дүүргэһэн П. Капустинай ...дынхид гараа. Харин А. Сен...эй бригадынхид гурбадахи ... эзэлээ. Тиигэжэ тус заво...ид загаһа олзоборилгоёо 119 ...ент дүүргээ юм. Хэрбээ үнгэр...долоо һарынь түсэбэй дүүр...е нёдондо жэлэй энэ үеын... сасуулбал, аяар 1055 цент...загаһа үлүүлэн тушаагдаа.

...ЭЭЛЭН «АЛТАНАЙ» ЭЭЭД

...ито-Байгалай коопзверопром...й ан үсхэбэрилдэг фермэ ...һэн хэдэн жэлэй туршада эрхим амжалтануудые түйладаг болонхой. Энэнь гол түлэб ангуудаа һайнаар харууһалжа абтаһан гүлгэ түлжүүлгэдэ эмхитэй гуримтайгаар хандаһанһаань дулдыдана. Энэ фермэдэ 138 халтар хара үнэгэн тоологдодог юм. Тиин эдэнэй 114-ниинь эмэ, тиимэһээ мүнөө түлэг дундаа гүлгэлжэ байнхай. Байгша ондо эндэхи коллективэйхид түсэбэй ёһоор үнэгэн бүриһөө 3 гүлгэ түлжүүлхэ аад, 3,1 гүлгэ түлжүүлхээр дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан байна. Һүүлшын мэдээнэй ёһоор, энэ фермэдэ үнэгэн бүриһөө 3,4 гүлгэн абтаад, гарзагүй түлжүүлэгдэжэ байнхай. Ан үсхэбэрилэгшэ Е. Иванова харууһалжа байһан 57 эмэ үнэгэнһөө 201 гүлгэ абаа. Харин тэрэнэй нүхэр Ольга Туркина мүн лэ эрхим амжалта түйлажа шадаа.

Ерэхэ жэлһээ хойшо эндэхил халтар хара үнэгэнһөө гадуур сайбар боро үнэгэ үсхэбэрилхөөр хараална. Юуб гэхэдэ, энэ фермэдэ бүри нёдондо жэл сайбар боро үнэгэн асарагдаһан юм. Теэд мэргэжэлтэдэй туһаламжаар саг соогоо гуримтайгаар харууһалагдахадаа, тэдэнь нилээдгүй олзо оруулһан байна. Эндэ Мария Новопашина даажа абаһан сайбар боро 40 үнэгэнһөө 176 гүлгэ түлжүүлжэ түрүүшынгээ жэлдэ эрхим амжалта түйлаһан бэлэй. Тиихэдэ Валентина Юрьева үнэгэн бүриһөө 4,4 гүлгэ түлжүүлжэ, түрүүшүүлэй зэргэдэ гараһан байна. Мүн мүнөө эндэхи эбтэй эетэй бишыхан коллектив абаһан социалис уялгаяа саг соонь дүүргэнэ.

Е. НЕНАШЕВ.

ХҮСЭЛЭЛ ОРОЛДОЛГО ГАРГАГДАНАГҮЙ

Хүн зоной байдал жэл ерэхэ тума һайжарна, ухаан бодолойнь дэлисэ үдэрһөө үдэртэ үргэжэнэ, ажабайдалайнь эрилтэ урда жэлнүүдэйхитэй жэшээлэшэгүй ехээр дээшэлнэ.

Тиигэбэшье улад зоной ажаһуудалай эрилтэ хүсэд хангадаггүй комбинанууд республика соомнай эндэ тэндэ дайралдаһаар. Түнхэнэй аймагай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха комбинат энэ талаар ямар байнаб гэжэ хараад үзэе. Хэнэйшье мэдэһээр, Түнхэн нютаг Буряад оронойн эгээл һайхан булан гэлсүүлхэл ёһоороо гэлсүүлдэг. Хүниие эмшэлхэ аршаан булагаар элбэг. Тиимэһээ Эхэ ороноймнай алишье зүгһөө «Аршан» курорт «Нилова Пустыни» хоёрто зундаашье, үбэлдөөшье таһалгаряагүй ерэжэл байдаг. Имэ ушар байдалые хараадаа абажа, Түнхэнэй аймагай хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хангаха комбинадай тусхай цехүүд энэ хоёр курортын дэргэдэ нээгдэнхэй юм.

Нилова пустынидахи цехэйнь ямараар хүдэлжэ байһан тухай хөөрэмөөр. Үндэр хэрэлсээ дамжан, олон таһалгатай гэртэ һахалаа абхуулха, үһэеэ заһуулха һанаатай оробобди. Хэдэн хүн сугларанхай. Хүлеэнги һуубад.

— Парикмахерта хэн һүүлшынх бэ?—гэжэ асуухада, һуугша зон нэгэн доро эльгэ хаталдашаба. Тэрэнь ушар шалтагаантай байшоо. Юуб гэхэдэ, энэ цехтэ гансахан фотографиин таһалгаһаа ондоо юуншье үгы байба. Борис Доржиев, Валя Хандирова, Иван Трунтов гэгшэд фотографиин таһагта хүдэлнэ. Хэһэн фотонь һонирхотдобо. Иван Трунтов тусхай мэргэжэлшьегүй һаа, яһала болохотойгоор хүнэй дүрэ буулгадаг янзатай. Тэрэ өөрөө нигэжэ мэдүүлбэ:

— Сүг хүдэлдэг нэгэ нүхэрнай үбдөөд, үзэжэ ерэхээ Валентина больница ошоо һэн. Хүн зон олон. Һүүлэй үедэ хүшэ хүрэгдэнэгүй. Теэд фотоматериалаар дутамаг дээрэһээ заримдаа юушье хэнгүй һууха саг гарадаг. Илангаяа фото хэдэг саарһаар, плёнкоор дуталдадагбди.

Сабхишан парикмахер хоёр бии нэрэтэй аад, үнинэй хүдэлнэгүй. Амархаяа ерэһэн, дундуур наһанай нэгэ эхэнэр үрөөһэн, туфлиеэ барижа ерээд, нүхэр Трунтовые гуйна. Гонзогоршье хадааһагүй Иван Михайлович тараа дэлгээн, үтыл даа гэжэ харюусаба. Хартыда ябажа, һахалаа ургаашаһан бидэшье шэлээ һабардаад лэ үлэхэ баатай болоо һэмди.

Урдань парикмахерай, сабхишанай хүдэлдэг таһагуудта амархаяа ерэгшэд оронхой, орон табижа, дэрэ дэбисхэрээ дэлгэнхэй. Фотографуулынь мүн лэ эндээ байрланхай.

«Аршан» курорт дээрэхи цех эндэхитэй жэшэбэл, һураггүй һайн. Шулуугаар бариһан шэнэ байратай, фотографиин, парикмахерскын, часын, сабхишанай таһатууд хүдэлдэг.

Һаруул уужам таһалгануудтай болобошье, тус цех үшөөл олон дутагдалнуудтай. Тэдээн тушаань халта тогтожо хэлэбэл, иимэ байна. Сэбэр агаар оруулдаг вентилятор байрадань үгы, тиигээд фотографууд, парикмахернуудай ажаллахадань илангаяа хүшэр болодог. Юуб гэхэдэ, хэдэн фотографуудай хүдэлхэдэ химикадай үнэр тараад, хүнэй удаан һуушатүй болошодог. Үгышье һаа—парикмахернуудай таһатые абажа харахада, баһал таарамжагүй. Эхэнэр зоной үһэ заһаха, буржылгаха, будахада, хэнэйшье мэдэһээр, зайн хүсэтэ элшэ, химическэ газ гарадаг... Энээхэн дутагдалые усадхаха дүүрэн арга боломжо бии. Теэд Түнхэнэй комбинат энээн тухай һайса бодомжолжо үзөөгүй гээшэ ха.

Дурсагдаһан комбинадай фотоматериалаар хүдэлмэрилэгшэдөө хангадаггүй тухайдань дээрэ дурдаа һэмди. Имэрхүү ушар баһал «Аршаан» курорт дээрэ үзэгдэнэ. «Искра» гэжэ фотокамера алиш талааараа һайнда тоологдодог. Гэбэшье тэрээндэ хэрэглэгдэхэ плёнко ходо дуталдана.

Цехые даагша К. И. Бадашкеевтай уулзажа хөөрэлдэхэдэ, жэл бүриин түсэбэй дүүргэгдэдэггүй тухай мэдээсэбэ.

— Түсэбнай зундаа үлүүсэ ехэ болохоёо һанадаг. Хамта дээрээ һара бүриимнай даабари 86 процент хүрэтэр дүүргэгдэдэг. Илангаяа оёдолой таһаг гээгдэлдэ оронги. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, тусхай мэргэжэлтэй хүнүүд энэ таһагтамнай үгы шахуу. Дутуу дунда зүйлнүүд тухайдаа аймагай комбинадта нэгэнтэ бэшэ дуулгаһан байхабди. Теэд зохихо туһаламжа үзүүлнэгүй.

Түнхэнэй аймагай хүн зоной хэрэглэмжэ хангаха комбинадай директор Ц. Б. Бильдуев энэ дутуу дунданууд тухайдаа мэдэжэл байгаа ёһотой. Гэбэшье, мүнөө хүрэтэрөө мүртэй хэмжээ абадаггүйнь тайхалтай.

Ц. ХАМАЕВ,
манай тусхай корр.

Буряадай номой хэблэлэй уран зурааша Иннокентий Игнатьевич Стариков номуудта янза бүриин зурагуудые зуража, уншагшадта мэдээжэ болонхой. Тэрэнэй зураһан хэдэн зурагууд һаяхан манайороной зүүн зүгэй арадуудай искусствын музейдэ, Москва эльгээгдэһэн байна. Хүдөө ажахын асуудалаар хэблэгдэн гараха номуудта зурагуудые зуража байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. И. Стариков.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

МАНАЙ ТЕХНИКУМДЭ ОРЫТ!

ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ техникумүүд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Юундэб гэхэдэ, хүдөө ажахын үйлэдбэрииие хүтэлбэрилэн эмхидхэлсэхэ хүнүүдэй зарим хубинь эндэ бэлдэгдэнэ бшуу.

Иимэ хүнүүдые түргэнөөр һургаи гаргахын, ажалша олониитын культурно-техническэ хэмжээ дээшэлүүлхын, хүдөө ажахыда сэхэ хүдэлжэ байгшадые мэргэжүүлхын тула олохон техникумүүдэй дэргэдэ заочно отделенинүүд эмхидхэгдэнхэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ иимэ түхэлэй һуралсал үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Заочно отделенинүүд олон болоо, һурагшадай тоо хараа байса дээшэлээ. Манай орон дотор хүдөө ажахын техникумүүдэй тиимэ отделенинүүдтэ 300 мянган хүн һурана. Тэдэнэй дундаһаа жэл бүри 30 мянган хүн диплом абажа гараад, хүдөө ажахыда амжалтатай һайнаар хүдэлжэ байдаг, олонхидынь хүтэлбэрилхы үүргэ даажа ажалладаг.

Иимэ техникум бүхэндэ юрэнхы, лабораторно-практическа хэшээлнүүд, аман, бэшэмэл заабари үгэлгэ, зохёон бэшэгдэһэн хүдэлмэринүүдые сэгнэхэ шалгалтанууд үнгэргэгдэжэ байдаг.

Хүдөө ажахын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд техникумдэ ажалһаа таһарангүй һуралсагшадта ехэ анхарал хандуулдаг болоо.

Заочнигууд олон хүнгэлэлтэнүүдтэй. Тэдэнэр (алгадгүй, амжалтатай һурагшадынь) салин түлбэриинтөө хажуугаар тусхай табилга абадаг:

а) нэгэдэхи болон хоёрдохи курснуудта жэл бүри лабораториин хүдэлмэри дүүргэхэдээ, шалгалтануудаа үгэхэдөө—30 хоногоор, ахалагша курсынхид — 40 хоногоор,

б) гурэнэй шалгалта барижа байхадаа 30 хоногоор,

в) дипломно проект бэлдэхэ, хамгаалхадаа—хоёр һараар табигдадаг.

Лабораториин хүдэлмэри дүүргэхын, шалгалта болон зачёдуудаа барихын тула техникумдээ ерэхэ ошоходонь, хүдэлжэ байһан газарһаань харгын гаргашын хахад хубинь жэл соогоо нэгэ дахин түлэгдэдэг, баһа бусадшье хүнгэлэлтэнүүд үгтэдэг.

Хяагтын гидромелиоративна техникумэй дэргэдэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин тоо бүридхэлгын, гидромелиорациин заочно отделени нээгдэнхэй. Тэрэниие дүүргээшэд бухгалтер гү, али техник-гидротехник гэһэн мэргэлжэл оложо абадаг. Тус отделенидэ тоо бүридхэлэй талаар—манай республикын хүдөө ажахыда гү, али организацинуудта сэхэ хүдэлэгшэд, гидромелиорациин талаар—хаанашье ажаллажа, ажаһуужа байһан хүнүүд абтадаг гэээшэ.

Дурсагдаһан хоёр мэргэжэлэй нэгэдэхи курсда дүүрэн бэшэ дунда һургуули дүүргэһэн, ород хэлээр (диктант), тоо бодолгоор (сээжээр) шалгалта амжалтатайгаар барифан хүнүүд орохо юм.

Дунда һургуули түгэсхэһэн, ород хэлэ болон литератураар (сочинени), тоо бодолгоор (сээжээр) шалгалта бариһан хүнүүд бухгалтерай мэргэжэлээр—гурбадахи курсда абтажа, жэл 10 һара соо, гүйсэд бэшэ дунда һургуули дүүргэгшэд гурбан жэл 10 һара соо һураха байна.

Гидромелиорациин мэргэжэлээр—дунда һургуулитан хоёр жэл 6 һара, гүйсэд бэшэ дунда һургуулитан дүрбэн жэл 6 һара соо ном үзэхэ юм. Заочно отделенидэ орохо хүнүүдэй мэдүүлгэ болон документнүүд июниин 1-һээ ноябриин 30 хүрэтэр, оролгын шалгалтанууд августын 1-һээ декабриин 14 болотор абтаха юм.

Гансахан һүүлэй гурбан жэлэй турша дотор тоо бүридхэлэй талаар Хяагтын гидротехникумэй заочно отделениие 265 хүн дүүргээ. Тэдэнэй олонхидынь манай республикын колхоз болон совхозуудта яһала амжалтатайгаар хүдэлнэ.

Гэбэшье һүүлэй үе болотор республикын хүдөө ажахын зарим предприятинуудта, эмхи зургаануудта тусхай һургуулигүй хүнүүд хүдэлжэ байха юм. Энээн дээрэһээ шалтагаалжа, мүнгэн сангай ажал ябуулгада ехэ алдуу эндүүнүүд гарана.

Тоо бүридхэгшэ гээшэмнай предприяти гү, али эмхи зургаан бүхэндэхи материальна эд хогшолой болон мүнгэ зөөриин эрьесые үдэр бүхэндэ ороһон документнүүдэй ёһоор харуулжа байхаһаа гадна, предприятиин ажал ябуулгын финансова үрэ дүнгүүдые, үйлэдбэриин амжалта дэбжэлтэ, дутагдалнуудые тодорхойлхо ёһотой бэзэ даа. Гадна түсэбэй дүүргэлтые, материальна эд хогшол, мүнгэ зөөриие хинаха арга олгоно. Ушар тиимэһээ тоо бүридхэл гээшэ олондо ойлгосотой, тон зүб, тодо һонор байха ёһотой. Мүн тэрээнэй аша туһаар предприятида ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ, ниитын хогшол зөөридэ эзэн бусаар хандаха ябадалтай тэмсэхэ, предприяти бүхэнэй түсэбөө амжалтатайгаар гүйсүүлхэ эрхэ нүхэсэл олгогдоно. Энээниие хараалаа абажа, Хяагтын гидротехникум республикын колхоз, совхозуудта хүдэлхэ тоо бүридхэлшэдые бэлдэхэ талаар нилээд ехэ оролдолго гаргана.

Гадна КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй (1966 оной) тогтоолой ёһоор, мелиорациин хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха тухай хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай. Энээниие бэелүүлһэнэй аша үндэһөөр гектар газар бүриин ургаса, илангаяа орооһото ургамалнуудай ургаса эрид дээшэлүүлэгдэхэ юм. Мүн мелиорациин хүдэлмэриие ороной бүхы газар нютагуудта үргэнөөр эмхидхэхэ тухай пленум онсолон тэмдэглээ һэн.

Тиихэдээ ойрын арбан жэл соо мүнөө байгша 15 миллион гектарай орондо 37—39 миллион гектар дээрэ мелиораци хэгдэхэ юм. КПСС-эй XXIII съездын директивэнүүдэй ёһоор энэ табан жэлэй турша дотор 6—6,5 миллион гектар газар хатаагдаха. 9 миллион гектар талмай дээрэ культурно-техническэ хүдэлмэри ябуулагдаха, 28 миллион гектар хужармагтай газар дээрэ известковани хэгдэхэ, арбан жэл соо бүхы дээрээ 15—16 миллион гектар газар хатаагдаха, 7—8 миллион гектар талмай уһалагдаха байна.

Манай республика дотор уһалха хүдэлмэри дан баган моуулагдана. Гэбэшье, мелиор... хын тула мэргэжэлтэд, гид... гүүд олон хэрэгтэй болоно. Тиимэһээ тус мэргэжэлээр һ... шадай тоо жэлһээ жэлдэ ула... шорно хаям. Ивалгада, манай... кумэй 1000 хүнэй һураха ... хамтын байра, багшанарай ... гэхэ мэтэнүүд бариглана. Те... мэй 1969 ондо эндэ нүүжэ ... һуралсалай-хүмүүжүүлгын ... риин, студентнэрэй болон баг... гэр байрын хэрэгэй ула... жархань дамжаггүй. Мүн эд... риально-техническэ эрхим һа... хеэрэлгэнүүд бэлэдхэгдэнэ. һ... лайнгаа тоогой талааршье бү... публика дотороо түрүү һу... рахабди.

Иимэ болохолоороо, манай те... мэй очно болон заочно от... нүүдтэ орожо һуралсахыень ... лүүшуулые уряалнабди.

Орыт, манай техникумдэ, ... нүхэд!

С. ПЕТУ...

Хяагтын гидромелиора... техникумэй заочно отде... мето...

КАВКАЗАЙ АРШААНУУДТАХИ ШЭНЭ БАРИЛГА

Кавказай Минеральна Уһанай курортнуудые хүгжөөхэ түсэб зохёогдоод, бэелүүлэгдэжэ байна. Холын хараата түсэбэй ёһоор, аргалалгынь газарнууд хоёр-гурба дахин олон болгогдохо. Кисловодскдо, Пятигорскдо, Есентугта, Железноводскдо жэл бүри миллион хоёр зуу мянган хүн амардаг болохо.

Пятигорскдо СССР-эй Оборонын министерствын санаториин «Искра» гэжэ пансионадай долоон дабхар байшан, Есентугта—Октябриин 50 жэлэй нэрэмжэтэ санатори, «Юность» гэжэ хүүгэдые элүүржүүлхэ газарай унталгын байшан, Железноводскдо—«Дубовая роща» гэжэ санатори һаяхан баригдаа.

Есентугта хоёр гектар үлүүтэй газар дээрэ «Украина» санаториин шэнэ байшангай барилга хэгдэнэ. Тэндэ 250 хүнэй унтаха, эмнүүлхэ байшангууд, клуб-столово, аргалалгын-физкультурна залтай тамаралгын бассейн бии болгогдохо юм.

Эмнэлгын үшөө табан байшан бодхоогдохоор түсэблэгдэнхэй. Тэндэнь хоёр мянга үлүүтэй хүн нэгэн доро амарха, аргалуулха. Есентугай курортын түб райондо 2000 хүнэй багтаамжатай пансионадай үндэр байшангууд (9 ба 12 дабхар), түд бүридөө 1000 хүнэй һууритай диетическэ хоёр столово баригдаха. 500 хүнэй һууритай ресторантай, амарагшадай али бүхы хэрэглэмжэ хангаха газартай 17 дабхар отель бариха проект зохёогдожо байна.

Пятигорскдо радоноор аргалха Кавминводтохи эгээн томо «Красные камни» гэжэ санаториин, «Ленинские скалы» гэжэ пансионадай шэнэ байшангай барилга үргэлжэлүүлэгдэнэ.

Курортологиин, физиотерапиин институдай клиникын үшөө нэгэ байшангай барилга һаяар эхилхэнь. Сэсэрлиг, спортын талмай, ябаха харгынуудтайгаа клиникын эзэлһэн газар 13.700 дүрбэлжэн метр болохо.

«Интурист» гостиницын арбан табан дабхар байшан Пятигорскын Ленинэй нэрэмжэтэ талмайе гоёохо юм. Аятай зохид номертой, ресторантай, кафетэй, халааһан уһатай, тамаралгын бассейнтэй шэл, бетон, пластмассаар баригдаһан байшан курортын городой гоё гэрнүүдэй нэгэн болохо.

Машук хүрэтэр ошохо километр утатай канат татаһан тулгагүй дүүжэн харгын барилга хэгдэһээр. Энэнь эгээн һонин, өөрэ янзын харгынуудай нэгэн болохо.

Мүнөө Железноводск эмнэлгын юһэн эмхи зургаантай. Табан жэлэй туршада үшөө дүрбэн санатори тэндэ баригдаха. Тэдэ санаторинуудта шабараар, уһаар аргалдаг газар, хэдэн пансионат, 300 хүнэй һууритай турбаза, гостиница бии байха.

Вячеслав ЛИМОНОВ.
(АПН).

ПРИМОРИИН ХИЗААР. **Шмаковка гэжэ курорт Приморидо суутай болонхой. Курорт шадар элдэб аршаан, эмнэдэг шабар элбэг, далай, ой тайга ойро байжа, арад зоной амарха, эмшэлүүлхэдэ ехэ таатай юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шмаковка курортын главна корпус.**

ТАСС-ай фотохронико.

Социалис оронуудай амгалан үүсхэл

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Газарые тойрон дабшадаг хэмэл одонуудаар дамжуулан уласхоорондын хэлхеэ холбоо байгуулха гэһэн үүсхэлые социалис оронууд ООН-до хүргэһэн байна. Болгариин, Венгриин, Кубын, Монголой, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай, Чехословакиин саг үргэлжын түлөөлэгшэд ООН-ой Генеральна секретариин нэрэ дээрэ эльгээһэн бэшэг соогоо «Интерспутник» гэжэ хэлхеэ холбооной глобальна системэ байгуулха тухай хэлсээнэй проект дурадхаа. Тэрэ хэлсээндэ дэлхэйн бүхы гүрэнүүд хабаадалсаха байна. «Интерспутнигай» ажал ябуулга хүтэлбэрилхын тула тусхай совет байгуулхаар дурадхагдана.

Америкын олониитын буруушаалга

НЬЮ-ЙОРК. Вьетнамай Демократическа Республикын газар дайдые бомбодохоёо дары түргөөр, хүсэд болюулагты, Вьетнамда дайн байлдаа болюулха ябадал соносхогты гэһэн уряатайгаар 500 гаран уран зохёолшод, поэдүүд, шүүмжэлэгшэд болон журналистнууд Сагаан байшанда, конгрессто бэшэг эльгээгээ.

Джозеф Хеллер, Рона Джаффи, Марк Шорер, шүүмжэлэгшэд Дуайт Макдональд, Марк Ван Дорен болон бусад бэшэгтэ гараа табяа.

Колумбиин, Аргентинын компартинуудай делегацинууд уулзаба

БОГОТО. (ТАСС). Колумбиин ниислэл хотодо Колумбиин, Аргентинын коммунис партинуудай делегацинууд уулзаа. Уулзалгада хабаадагшад партинуудайнгаа һанал бодол, дүй дүршэлтэй танилсахаһаа гадна, уласхоорондын байдал тушаа асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

Колумбиин, Аргентинын коммунис партинуудай делегацинууд байгша оной ноябрь һарада Москвада үнгэргэгдэхэ коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудай зүблөөн тухай асуудал хаража үзэһэн байна. Болохо зүблөөнэй шиидхэбэринүүд уласхоорондын коммунис хүдэлөөндэ хабаадагшадые нэгэдхэн жагсаалгада туһалха байха гэжэ найдажа байһанаа мэдүүлээ.

«Америкын түби дээрэхи арадай хүдэлөөндэ эсэргүү» сохилтонуудые сэхэ бэелүүлхэ зорилготой олонациональна арми бии болгоһоной үндэһөөр, Латиин Америкын оронуудай сэрэгэй засагаархидые нэгэдхэн жагсааха гэһэн США-гай һэдэлгые уулзалгада хабаадагшад элирүүлээ. «Хүгжэлтын түлөө байгуулагдаһан холбоое» һэргээхэ, Америкын гүрэнүүдэй эмхиин (ОАР) нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ зорилготой США-гай хүсэл оролдолгые хараада абажа, уулзалгада хабаадагшад документ соогоо иигэжэ зааһан байна: Латиин Америкын оронууд Америкын монополинуудай зүгһөө экономическа, политическэ талаараа дулдыданги байһан сагтаа бүхы талаараа жэгдэ һайнаар хүгжэжэ шадахагүй».

Гэс Холлой мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). США-гай Коммунис партиин Генеральна секретарь Гэс Холл һаяхан болоһо үнгэрһэн республиканска партиин съездын дүн шангаар шүүмжэлээ, тэрэ съезд дээрэ президентын тушаалда кандидадаар Ричард Никсон, вице-президентын тушаалда Спиро Агню гэгшэд дэбжүүлэгдээ.

Гэс Холл «Дейли Уорлд» газетэдэ үгэһэн интервью соогоо иигэжэ мэдүүлээ: «Энэ һунгалта республиканецуудай, ороной үрда зүгэй штадуудтай хоорондоо холбоо барисаа байгуулжа, хүдэлмэришэдтэ, негрнүүдтэ, демократида эсэргүү ябуулгануудые хэжэ байһыень гэршэлэн харуулна. Энэ һунгалта хадаа сэрэгэй промышленна комплексын аюултай алхам хэһыень гэршэлэн харуулна. Сэрэгэй промышленна предприятинуудай эзэд эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй түлөө улам ехээр тэмсэжэ байһан хүсэнүүдые хайра гамгүйгөөр дараха зорилго урдаа табина. Манай ороной зонхилхы нюурнууд арад зоной уур сухалые бууруулха шадалгүй байһандаа һанаагаа зобожо, хархис шиидхэбэринүүдые баталан абана».

Араб патриодуудай амжалта

БЕЙРУТ. (ТАСС). Арадай сүлөөлэлгын хүсэнүүд («национальна сүлөөрэлгэ» гэжэ нэрлэгдэһэн Палестинын организациин партизан отрядууд) һүүлэй хоёр үдэрэй турша соо Бейсан гэжэ нугада оршодог Мауз Хайим, Ашдот Якуб гэжэ нютагуудтахи Израилиин сэрэгүүдтэ добтолоо гэжэ, дурсагдаһан хүсэнүүдэй командованиин толилһон коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Добтолгын хэгдэһэнэй ашаар Израилиин 30-аад солдат алуулагдаһан, шархатаһан байна. 3 бронетранспортер, нэгэ танк, сэрэгэй транспортна автомашина бута сохигдоо гэжэ коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Дайсанай хэдэн автомашина партизануудай табиһан минэнүүдтэ дайрагдан бута һүрөө.

Дайн байлдаан буруушаагдаа

ТОКИО. (ТАСС). Вьетнамдахи дайн байлдаае буруушааһан уласхоорондын конференци Киотодо боложо дүүрээ. «Вьетнамда эб найрамдал тогтоохын түлөө» тэмсэдэг Японой комитедэй (Бэхэйрэн) үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн конференцидэ Японой, США-гай, Англиин демократическа эмхинүүдһээ ерэһэн 300 шахуу делегат хабаадалсаһан байна. Тэдэнэр Вьетнамда Америкын хэжэ байһан дайн байлдаае буруушаадаг юм.

Вьетнамда хэгдэжэ байгаа дайн байлдаанда эсэргүү уласхоорондын нэгэниитэ тэмсэл хэхэ неделиие октябриин 21-һээ 26 хүрэтэр үнгэргэе гэһэн уряатайгаар конференци дэлхэйн оронуудта хандаһан байна.

ГРЕЦИИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТРЫЕ АЛАХААР ЬЭДЭБЭ

ЛОНДОН. (ТАСС). Грециин премьер-министр Георгиос Пападопулосой город шадарайнгаа байраһаа Афина руу августын 13-да бусажа ябаха замдань аминдань хоро хүргэхые һэлэбэ. Удаань саг соо тэһэрдэг бомбо премьер-министрэй автомашинын хүрэжэ ерэхэһээ хэдэн секунда урид тэһэрээ гэжэ «Рейтер» агентствын корреспондент Афинаһаа мэдээсэнэ. Пападопулос гэмтээгүй.

Урдань Грециин армида алба хэһэн лейтенант Георгиос Панагулиас гэгшые полици арестовалаа, премьер-министрэй ами наһанда хоро хүргэхэ һэдэлгэдэ зэмэтэй гэжэ тэрэ гэмнэгдэнэ. Сэрэгэй зонхилогшодто дураа гутадаг, эгээл баруунай тала баримталагшадтай Панагулиас холбоо барисаатай юм гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Неонацистнууд ФРГ-гэй концерннүүдэй түлөөлэгшэдтэй уулзаа

БЕРЛИН. (ТАСС). АДН агентствын Дюссельдорфһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, неонацистнуудай национал-демократическа партиин (НДП) толгойлогшод энэ неделиин һүүл багта нюуса газарта ФРГ-гэй ехэ капиталай түлөөлэгшэдтэй, тэрэ тоодо тэрэ партиие мүнгэ зөөреэр хангажа байдаг хүнүүдтэй уулзаа.

Тус уулзалгада хабаадагшад 1969 ондо Бундестагые һунгаха һунгалтада НДП-гэй зүгһөө дэбжүүлэгдэхэ кандидадууд тушаа хэлсээ.

«Арадайнгаа, оронойнгоо ашаа туһада» баталагдаһан кандидадуудые һунгахын тула таанадай хүсэл зориг бэелүүлэн, манай парти «бүхы юумэ» хэхэ байха гэжэ неонацистнуудай НДП-гэй хүтэлбэрилэгшэд ехэ капиталай түлөөлэгшэдые найдуулаа».

Барселоной хүдэлмэришэ комиссинуудай мэдүүлгэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Барселоной хүдэлмэришэ комиссинууд мэдүүлгэ толилхадаа, ажалшадай зүгһөө һунгагдаһан түлөөлэгшэдые хэһээн мүрдэлгээ болюулагты гэжэ уряалһан байна.

КИНО ХАРАХА ДУРАТАЙ ААД...

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи бригадынхид өөһэдынгөө клубта ороходоо амарнагүй, харин шорой тортогто дарагдажа, эсэшоод гарана. Юуи дээрэһээб?

Һаяхан би Монголжон тосхон албанай хэрэгээр ошооб. «Молор Һайхан Монголжон нютаг» тухай Буряадай мэдээжэ поэт Д. Мадасон бэшэһэниие байха. Шүлэгтэ ороһон Монголжон хатаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи бригадын түб юм. Тиихэдэ энэ бригадын ажалшад 1967 ондо эрхимээр ажаллаһан, магтаал һайшаалда хүртэһэн. Тэрэнэйнь гэршэ—«Совет засагай 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ коллектив» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүргөө бэлэй. Хүндэтэ нэрэ. Эндэ ажалша бэрхэ хүнүүд ажаһууна, хүдэлнэ.

Минии тэрэ нютагаар ябаха үедэ: «Кино ерээ, одоошье жаргаабди!» гэлдэн, багашуул айхабтар хүхюутэйнүүд, үни удаанай дуулдаагүй шэнэ һониниие тарааһандаа, урагша хойшоо шадал мэдүүлэн гүйлдэхэ юм.

Уданшьегүй киногой мотоор түерэн дуугаржа, хүн зон клуб тээшэ олоороо шэглэбэ. Үргэн салуу, һаруул тэгээн клуб соо кино харахадашье урматай зохид байха гэжэ, юундэшьеб, һанабаб. Теэд клуб тээшэ һубаригша хүнүүд бултадаа шахуу һууринуудаа баринхай һалирха юм. Скамейкэ, стул, табуреткэшье барьяшад бии. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, Монголжоной айлнуудай бүхы һууринууд сугларшоо. «Һууринуудаа абаад ерэгты!» гэжэ киномеханик Владимир Хамаганов мартамхайшуулда һануулха юм.

Һууринуудшье яалай! Клуб соо ороходо хүйтэн, сонхонуудынь тэһэршэнхэй үбдэгтэ хүрэмэ бог шорой, эбдэрхэй гэрэл, хирпиисэ обоорно. Хэзээ нэгэтэ сагаадатдаһан, ханаһаа шоройнь хүүетэр унажа, хүнүүдые айлгажа һалахагүй юм. Клубай баригдахада табигдаһан бишыхан пеэшэниинь һандаржа, хирпиисэнүүдынь онгиржо, обооршонхой. Хүнэй шүүд халта хүдэлхэтэй адли шоройнь обооржо, амилхын аргагүй болоно. Иимэ клуб соо монголжонойхид кино хаража һуугаа һэн.

— Библиотекэ бии. Тэрэтнай хүдэлнэ гү?—тэжэ һонирхоноб.

— Эртэдэ Сэнсэдээ абаашаа һэмнай. Тэндэш хүдөөгэй библиотекэ, клуб бии. Хэһэн юумэнь хүндэ харагдагшагүй даа юрэдөө, — гэжэ энэ нютагайхид хэлэнэ.

Үнэхөөрөө Монголжон тиимэ ехэ тосхон бэшэ. Монголжонһоо 1,5 модоной зайда Маларай фермэ байрлана. Эндэ һаалишад гэр бүлынхидтэеэ хамтадаа байдаг. Арба гаран айл бии. Монголжон Малар хоёрто хүн зон яһала олон. Харин тэдэнэр сүлөөтэй сагтаа ном һудар, газетэ, журнал хаража, иражэ һууха газаргүй. Үнгэржэ ерэхэдээ, Маларта улаан булан эмхидхэгдээгүй юм. Сэнсын библиотекэһээ иишэ номууд эльгээгдэнэгүй. Монголжондохи клубые эзэтэй болгохо саг тулажа ерээл! Гадна Шарза, Обтой гэхэ мэтэ газарнууд Монголжонһоо холо бэшэ. Малшад магазинда, мүн бэшэшье хэрэгээр ерэхэдээ Монголжондо орохо, үнжэхэ баатай болоно. Суглааншье, бэшэшье элдэб хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэхэ ушар тохёолдодог. Теэд энэ үедэ дулаан, һаруул клуб соо һууха ямар зохид гээшэб!

Юундэ мүнөө үе сагта иимэ тэсэшэгүй ушар эндэ тохёолдоноб?

Нэн түрүүн партийна организаци (секретарь нүхэр Биданов С. Д.) арад зоной дунда хүмүүжүүлгын ажал һулаар ябуулна. Клуб, библиотекын ажал хэрэгээр һонирхоогүй ябаһанһаа боложо, иимэ бүтэхэгүй ушар үзэгдэнэ. Мүн ВЛКСМ-эй комитет (секретарь Владимир Хамаганов) энэ талаар ямаршье хүдэлмэри хэнэгүй. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, Монголжоной клуб эзэтэй боложо һэргээгдэхэ ёһотой. Клубта ажаллаха хүнүүд бии.

В. ГАЛСАНОВ.
Ахын аймагай «Малшан» газетын редактор.

Италиин хүдэлмэришэдэй байдал жэл бүри муудана. ЭНЭ ЗУРАГ Хойто Италиин томохон городуудай нэгэн—Верондо абтаһан юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гэр байрагүй Италиин хүдэлмэришэнэй бүлэ харуулагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

НАУКЫН ҺОНИН

УРГАЖА БАЙДАГ ХАБСАГАЙ

Хадын эгсэ байса шулуу... раатай байдаг элдэб мая... шэгүүд хэтэ урданай түүх... жэлдэг гансал археологуудт... һатай зүйл бэшэ юм байна. ... үедэ барилгын холын хо... асуудал шиидхэдэг геолог... эдэ зүйлнүүд туһална гэжэ ... восибирскын академгородо... дэмтэд тобшолол хэнэ.

Яхадай Мая гэжэ уһанай ... ын нэгэ хабсагайда гурбан ... гай дүрсэлһэн зурагые гео... ска экспедици олоһон байна. ... зураг хадаа таба мянган жэл... багаар бэшэгдэһэн гэжэ ССС... Науканүүдай академиин гэ... корреспондент А. П. Оклад... тодорхойлоо.

Мүнөө энэ зураг мүрэнэй ... най нюруунһаа хэдэн метр дээ... сэ хабсагай шулуунда бэш... байдаг. Эндэхи газарай гео... ческа бүридэлһөө уламжало... хайлхада, эртэ урда сагай ... зурааша метр хахадай дү... жэн метр табсан дээрэ ба... толгойтоёо сасуу үндэртэ эн... рагаа урлаһан болоно гэжэ ... дэмтэд элирхэйлнэ.

Юрын бодолоор тух... үзэхэдэ, энэ тойроной газар ... бүхэндэ миллиметр хэмжээт... иргажа байдаг болоно. Иим... дорхойлолго мүнөө үе сагай ... рилга эрхилдэг эрдэмтэдэй, ... лиораторнуудай, ой модоной ... гэжэлтэдэй саашанхи хүдэл... дэ ехэ туһатай зүйл боложо ... нэ.

Д. ИОХИМОВИ...
ТАСС-ай ко...

ПРАВДА БУРЯТИ...

Мүнөөдэрэй номер

Нэгэдэхи хуудаһанда: Бур... АССР-эй колхоз болон совх... дай хони үсхэбэрилгэдэ ту... тухай РСФСР-эй Министр... Соведэй тогтоол. Үбһэ хуря... асуудалаар Ю. Коркиной ко... понденци. Республикын лес... хозуудта модо бэлэдхэлэй хэ... гэ ябажа байһан тухай шэнж...

Хоёрдохи хуудаһанда: «... Байгалай алтан» гэһэн ст... Шэнэ ургаса гээлтэ хоролтогүй... хуряаха тухай статья. Редак... ерэһэн бэшэгүүд.

Гурбадахи хуудаһанда: ... далнуудаа дары усадхаха» ... С. Цыдеевэй статья. «Иван ... нов В. И. Лениндэ» гэһэн ТА... материал. Дэлхэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «О... дой улаан булан» гэһэн Б. О... нэй корреспонденци. АПН-эй ... териал. Соносхолнууд.

САГАЙ УЛАРИ...

Улаан-Үдын авиаметст... мэдээсэһэнэй ёһоор, мү... республика доторнай баг... үүлэтэйшэг байха, хойто ... гуудта бороон орохо. Б... хойто зүгһөө һулаханаар ... хилха. Республикын аймаг... 15—20, Улаан-Үдэдэ һүн... 9—11, үдэрынь, 18—20 гр... дулаан байха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД...

Манай адрес, телефонуу...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленност... строительства—61-35, советского строительства и быта—69... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ типография Управления по печати при Со... вете Министров БурАССР

Н-01811. Зак. № 815.